

ABONAMENTUL

Un an . . . 28 Cor.
 Un jum. . . 14 "
 O lună . . . 2.40 "

Prețul de zi pentru Ro-
 ma și străinătate pe
 an 40 franci.

Preț pentru oraș și
 comitat 50%.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Deák Ferenc Nr. 20
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă fiecare șir
 20 fileri.
 Manuscrise nu să inap-
 taze.

Criza din Bucovina.

De Vasile C. Osvadă.

Hunedoara, 23 Decembrie.

Întru satisfacerea încredințării primite
 întru studierea mișcării cooperative —
 am cutreerat și Bucovina unde m'am ni-
 să să înțeleg trecutul, fazele de desvol-
 tare și în sfârșit actuala situație econo-
 mică și mișcare cooperativă a fraților no-
 bucovineni.

Credeam de cuviință ca înainte de toate
 să comunic impresiile și informațiile căș-
 tigate, celor ce m'au onorat cu încredin-
 țarea. O impaciență prea puțin explicabilă
 în invinuire gratuită mă silește însă să
 încep aceste șire, alcătuite din mate-
 rial și impresiile câștigate în Bucovina.
 Premițând că n'am nici în clin nici în
 mâncă nici cu corespondența din Buc-
 ovină publicată în Nrul 264 al „Tribunei”
 câtât mai puțin cu scrisoarea tot din
 Bucovina publicată în Nr. 269 al „Româ-
 nului” — spun următoarele:

Criza economică, a cărei victimă era
 „Centrala” și întreaga mișcare coo-
 perativă din Bucovina — are la temelie
 prin care trece viața politică a fra-
 țării bucovineni.

Cooperativa bucovineană, întreaga mun-
 ca toate nizuințele, ce se fac pentru or-
 ganizarea și întărirea economică în Bu-
 covina — sunt pe deantregul străine de
 viața deslănțuită asupra „Centralei” și
 asupra țeranilor adăpostii în tovărășii.

Întreagă răspunderea grea pentru ne-

norocita criză revine violentelor hărțuiei
 politice, în care a fost posibil, ca vre-o
 câțiva oameni să-și ia curajul prea puțin
 onorabil să pescuiască în tulbure. Nici
 unul dintre partidele ori dintre grupările
 politice românești din Bucovina nu și-a
 crezut de cuviință ca măcar munca eco-
 nomică și în special mișcarea cooperativă
 să o ferească de turbatele hărțuiei poli-
 tice, înjosite până în răfuiei și răsbunări
 personale.

Nici în România, nici la noi nu sunt
 măcar în parte cunoscute patimele oarbe
 cu care se poartă lupta politică între ro-
 mânii bucovineni. În vânarea după man-
 date, în harța pentru acapararea de slujbe
 înalte și întru ajungerea de favoruri tre-
 cătoare — nu contează nimic, nu se cruță
 nimic. Reputația, cinstea, familia, munca
 nizuințele — pare-că se suspendă în fața
 fie-cărei campanii electorale. Toate se ter-
 felesc, ca apoi după alegeri învingătorii să
 muncească pentru răfuiei și răsbunări.
 Dela moartea regretatului Dr. George Po-
 povici, în întreagă Bucovina nu s'a putut
 găsi un singur bărbat care prin munca,
 prin intelectualitatea și prin faptele sale
 să se impună drept conducător respectat
 în toate acțiunile obștești ale Românilor
 bucovineni.

Ici coala s'a ridicat pentru moment
 câte un bărbat vrednic, s'au înfiripat gru-
 pări cu mult dor și poate și aptitudini de
 muncă — dar tot de atâtea ori au fost su-
 grumați de puvoiul cârcotașilor mărunți
 — ori apoi au fost siliți să se dea la o
 parte.

Cei mai mulți însă după ce au fost ri-
 dicăți la un anume grad de considerație,
 și-au pierdut echilibrul și azi rătăcesc din
 o grupare în alta, înghenunchindu-și in-
 dividualitatea unor efemere favoruri per-
 sonale ori slăbiciunilor slugarnice.

În această atmosferă mocnită, silită
 de glasul vremii și de specialele împreju-
 rări din Bucovina — se înființează la 1903
 „Centrala” însoțirilor române din Buc-
 ovină, chemată să reorganizeze micile to-
 vărășii sătești. Dar mai ales să le înmul-
 țască și apoi pe toate să le conducă și să
 le sprijinească.

Paralel cu dezvoltarea „Centralei” și
 cu fireasca ei înrăurire asupra satelor s'a
 dezvoltat — spre nenorocirea mișcării coo-
 perative — și păcătoasa năzuință de-a
 pune mâna pe „Centrală”, ca apoi să fie
 folosită parte ca armă politică în hărțu-
 iala dintre frați, parte ca ocrotitoare de
 mărunte afaceri personale.

După moartea regretatului Filimon,
 tinerii muncitori din birou, în cea mai
 mare parte ardeleni, n'au putut să-și im-
 pună marca muncii lor cooperative în ac-
 tivitatea „Centralei” care încetul cu încet
 a ajuns să fie când teren de expe-
 rimentare dubioasă și naivă, când sprij-
 nitoare a intereselor politice de partid, ca
 în urmă să facă loc și manipularilor de
 rea credință.

În urmă cu trei ani directorul și pre-
 sidentul „Centralei” d. Dr. Florea Lupu
 a găsit de cuviință să experimenteze cu
 naționalizarea industriei de lemn. Și
 fiindcă bogatul „Fond religiosar gr. or.

Octave Mirbeau

Calvarul.

— FRAGMENT. —

Trad. de Adrian Corbul.

„Tribunei” au aflat, desigur, dintr'una din
 două scrisori inedite ale lui Maupassant, pe cari
 publicat în acest ziar, câtă admirațiune profesă
 de prozator pentru romanul *Le Calvaire* al lui Oc-
 tave Mirbeau, celebrul său prieten și confrate. Nu cred
 că să traduc în același loc câte-va pagini cari
 după mine unele din cele mai frumoase din lite-
 ratură franceză contemporană. Ele arată sufletul întris-
 tate și duritate războiului și dornie de o umanitate mai
 bună al lui Octave Mirbeau. Căci sentimentele pe cari
 le simțea romancierul în inima unei sentințe fran-
 cize în timpul invaziunii germane dela 1870, sunt fără
 îndoială propriile sentimente ale scriitorului francez.

Se lumina ușor, colo sus, pe orizont, al
 contur se lămură mai hotărît, într'o lu-
 mînă albastră. Tot noaptea stăpânea, căm-
 ărașii întunecoase, dar se simțea apropierea
 zărilor. Gerul înțepa mai aprig, pământul duduia
 sonor sub pașii mei, umezeala se cristaliza
 în aurulele copacilor. Și, puțin câte puțin, cerul
 se lumina de o lucire de aur palid, ce se marca.
 Într'închiet, formele eșeau din umbră, nelămurite
 și încețate, negrul opac al câmpiei se pre-
 zenta într'un violet surd, întretăiat din loc în
 loc de lumina... Deodată, un sgomot îmi sosi la
 urechi... început slab, ca bătaia foarte îndepărtată
 a tobe... Ascultai, cu inima svăcnindă... O
 sgomotul încetă și cocoșii cântară... Cam

după vre-o zece minute, el se făcu mai tare, mai
 deslușit, mai apropiat... Patara! patara! era gal-
 lopul unui cal pe drumul dela Chartres... Instinc-
 tiv, strînsei catarama raniței dela spate și mă asi-
 gurai că pușca îmi era încărcată... Eram foarte
 mișcat; vinele tâmplilor mi-se umflau... Patara!
 patara! Trebuia să fie foarte aproape de mine,
 a acel galop, căci avui impresia că aud suflarea cal-
 ului și ciocnirea limpede a oțelului... Patara! pa-
 tara!... Abia avui timp să mă las pe yine în do-
 sul stejarului, că la douăzeci de pași de mine, pe
 drumul mare, se înălță o umbră mare, rămânând
 subit nemișcată, ca o statuă ecestră de bronz. Și
 umbra aceasta, care se proiecta întreagă, enormă,
 pe cerul luminos al răsăritului, era teribilă. Omul
 îmi păru suprauman, mărit nemăsurat pe cal!...
 El purta șapca turtită a prusienilor, o manta
 lungă, neagră, sub care se umfla peptu-i larg.
 Era el ofițer sau un simplu soldat? Nu puteam ști,
 căci nu lămuram insignele nici unui grad pe
 uniformă sumbră... Trăsăturile, mai întâi nedes-
 lușite se pronunțară.

Avea ochii de culoare deschisă, foarte limpezi,
 barba blondă, o alură de tinerețe puternică; chi-
 pul lui respira forța și bunătatea, și încă ceva
 nobil, îndrăzneț și trist care mă isbi. Cu mâna
 odihnită pe pulpă, el cerceta câmpia din fața sa,
 și din timp în timp, calul său răcăia pământul cu
 copita și sufla în văzduh, prin nările-i înfiorate,
 coloane lungi de aburi... Evident prusianul acela
 era un celeror, el venise să-și dea seama de po-
 zițiile noastre, de starea terenului; o armată în-
 treagă coleăia, fără îndoială, în dosul acestui om,
 așteptând un singur semnal din parte-i pentru
 a se asvârli pe plai!...

Bine ascuns în pădurice, nemișcat, cu arma
 gata, îl cercetam... Era frumos, în adevăr; viața
 curgea plină în acel corp robust. Ce grozăvie!
 Privea neîncetat câmpia și mi-se părea că o pri-
 vește mai de grabă cu ochi de poet decât de sol-
 dat... Surprindeam în privirea lui că era mișcat
 Poate că uitase de ce se află acolo, și era eucerit
 de frumusețea acestei dimineți tinere, virginale și
 triumfală. Cerul se înroșise de tot; el ardea în
 flacări glorioase; câmpiile desmorțite, eșeau una
 după alta din valurile lor roze și albastre de aburi
 cari pluteau astfel binișor, ca niște eșarpe, agitate
 de mâni nemișcate. Arbori noduroși, bordeele se
 lămură din mijlocul acestui văzduh roz și al-
 bastru; cotețul de porumbel al unei ferme mari,
 al cărei acoperiș nou de olane începea să seli-
 pească, proiecta conul său albicios pe ardoarea
 împurpurată a răsăritului... Da, prusianul acela,
 plecat cu gânduri de masacră se apropie, uluit și
 plin de pietate, în fața splendorilor zilei care
 începea, iar în sufletul lor, timp de câteva minute,
 stăpâni iubirea.

— Este poate, un poet, îmi ziceam, un artist;
 pare a fi bun, fiindcă se înduioșează.

Și pe fizionomia lui urmăream toate senza-
 ționile de om de treabă care-l animau, toți fiorii,
 toate reflecțiile nobile și delicate ale inimei lui
 mișcate și fermentate... Nu mi mai făcea teamă.
 Din potrivă, un fel de amețală mă atrăgea spre
 dânsul, și am fost silit să mă acăț de capac ca să
 nu mă îndrept cătră acest om. Aș fi dorit să-i vor-
 besc, să-i spun că bine face de contemplează ast-
 fel cerul, și că'l iubeam pentru aceste extazuri...
 Dar chipul i-se întunecă, o melancolie îi umbră
 ochii... Ah! zarea pe care o îmbrățișa cu privirea

din Bucovina”, încăput azi și pe mâna Rutenilor, ca faptici „conproprietari” — avea de dat în exploatare păduri de mari întininderi — d. Dr. Lupu și de sigur cu tovarășii săi a găsit sosit momentul să încerce naționalizarea industriei de lemn, mai ales că temeiul îl servea fondul religios, care e greco-oriental. Cu lozinca: „nu mai îngăduim să fie averile noastre exploatare și noi jefuiți de străini și de liftole galițiene” — a cucerit pe seama acestei încercări o bună parte din opinia publică românească.

Dela început însă întreagă afacerea are puncte misterioase:

La instanța și cu ajutorul dlui Dr. Lupu, licitează la pădurile fondului doi țărani, anume: Florișteanu și Pascovici, cari reușesc să preia pădurile dela Sadova și Dragoșeri.

Imediat însă după licitație se constituie firma „Bălan & Co.”, din care fac parte: Bălan un fost sergent major, actual conducător de carte fonduară și actualul director al tovărășiei Schultze-Delizsch din Cernăuți, apoi Dr. Florea Lupu, Criclovici și alții. Această companie rescumpără pe cei doi țărani licitatori cu suma de 100 mii coroane — și preiau pădurile pentru exploatare sub firma Bălan & Co.

La a doua licitație pentru pădurile fondului religios situate în Falcău, Brudina, Putna și Straja iau parte românii Dr. Aurel cav. de Onciul, Dr. Florea Lupu, Bălan, Dr. Blându, Const. Onciul și alții și după ce și aceste păduri le câștigă pentru exploatare se constituie firma G. Bălan & Co. — identică cu cealaltă firmă Bălan & Co. având aceiași proprietari.

După aceste aranjamente se începe exploatarea și tot odată preludiul desastrelor, ce-a urmat:

Firmele Bălan & Co. în ambele lor denumiri forțează să fie financiate de „Insoțirea Schultze-Delizsch din Cernăuți” a cărei director e d. Bălan.

Insoțirea asta însă e mult prea mică și prea neînsemnată decât ca cineva să se fi putut măcar gândi la o astfel de financiarizare de milioane.

S'a recuș la sprijinul băncii cehe „Us-tredny” care are o filială și în Cernăuți. Banca cehă însă n'a fost dispusă să primească faptele financiarizare decât numai cu condiția, ca toate polițele ce vor intra dela firmele Balan pe lângă girul însoțirii Schultze-Delizsch din Cernăuți, să poarte și girul Centralei.

Acest gir îi era foarte acomodată băncii cehe, după ce în legăturile Centralei sunt peste 150 însoțiri, care după tot 25 membrii sunt datoare să iscălească o părtaşie la Centrală de 100 coroane având responsabilitatea până la de 30 — ori nominalul iscălit.

D. Dr. Lupu și ca membru al firmelor Balan și ca director și prezident al „Centralei” și pe deasupra și ca naționalizator al industriei de lemn — de sigur că a făcut tot posibilul ca acest gir al centralei să fie dat — după cum de fapt a și fost dat.

În această muncă puțin edificatoare, alături cu d. Dr. Lupu își au partea lor toți companiunii domniei-sale și mulți alți sinceri ori vremelnici „aderenți.”

Conducerea exploatării naționale de păduri a fost încredințată jidanului Merckler, instalat ca director comercial, având alături ca director administrativ pe Eduard Hruska, cumnatul dlui Dr. Lupu. Dintre cei peste 100 funcționari, dela ferestrăul din Rădăuți și celelalte lucrări — abia 4—5 erau Români, restul întreg jidani și străini aduși de protectorul lor, directorul comercial.

Această frustrare a naționalizării industriei de lemn s'a răsbunat mai curând decât credeau cei „interesați.”

În luna Martie anul curent s'a făcut un bilanț de probă și s'a constatat o pierdere de peste 1 și jumătate milioane coroane.

Banca cehă judecând de sigur precum nancier, a cerut garanții noi în lipsa corora a abzis creditul întreg pentru ziua 15 Noemvrie 1911. Acest credit se ridica până la suma de 8 milioane din care după constatările din Iunie și de mai târziu erau deja pierdute aproape 4 milioane (3,900,000 coroane.)

Administrația risipitoare și poate loială, instalările somptuoase, alișverurile personale — toate, toate au contribuit la pierderile grozave și la compromiterea întregii acțiuni și a o mulțime de oameni, în frunte cu d. Dr. Lupu și alții.

Și aici apoi nenorocitele hărțuiri personale și politice își găsesc teren larg de operație.

Se alarmează țara întreagă. Pătrunsivonul până la sate unde țărani cu rășiile membre la „Centrală” și cu garanțiile de 30 — ori — încep să se nelățească și pe urmă să producă furtive indignație justă.

Răfuielele politice au scos la iveală întreg potop de fapte necorecte și frauduloase. D. Dr. Lupu a fost scos din postul de prezident și director al „Centralei”, înlocuit fiind prin deputatul liberal și dietal d. George Sârbu, alături de estru silvic. Tot asemenea au fost înlocuite și partea cea mai mare a membrilor direcțiune, luând locul democraților și zisii apărăriști.

Hărțuiala pornită a fost ținută cu o sebită vehemență și cu o patimă neauzită — spre răsul dușmanilor și spre fricarea și desnașdejdea nenorociților țărani, încăpuți pe mâinile astorfel de ducitori.

Unii cereau deschiderea concursului asupra „Centralei” ca pe urmele furtivului fraudulos să ajungă mai curând la goarea legilor pe Dr. Lupu și soții. Că mestecați, dnii Dr. Lupu, Onciul și alții s'au umilit și au milogit întreagă țara în cea cooperativă intervenției guvernului din Viena și a presidentului Bleybel care de asemenea nu se găsea în situație favorabilă ca prezident al fondului religios, de sigur în drept și cu datorându-se a-și ingera controlul necesar.

În sfârșit s'a găsit o salvare în Centrală. D. Dr. Florea Lupu cu jidanul lionar Max Anhan și alți geșetari au format societatea „Bukovina” care a primit sprijinul financiar a duor bănci maritale din Viena — au preluat exploatarea fondurilor lor cu pricina, după ce dela Fondul religios li-s'a prelungit timpul de exploatare cu 10 ani.

Noua firmă va plăti fondului de care metru de lemn cu 1 cor. 75 — mult și din acest plus e vorba să se plătească pere pagubele de 3 milioane cor. — pentru restul pagubii în sumă de 10 milioane cor. a fost preluat ferestrăul dela Rădăuți care a costat peste 1,700,000 coroane.

Întreagă afacerea cu pădurile a fost înrăutățită și complicată cu înțelțările și nemulțumirile ce și-au găsit de erumpere pentru alte afaceri politice, făcute de „Centrală” în era de crisă aci. Anume centrala a cumpărat două moșii mari — pentru parcelare în Pătrăuții pe Sirete cumpărată tocmai dela același jidan Anhan și primul interesat acum la

era așa de departe, așa de departe! Și dincolo de ea era altă zare; și după ea încă una și încă una!... Și toate trebuiau cucerite!... Când va sfârși el oare de a-și împinge mereu calul pe pământul acela nostalgic, de a-și croi neîncetat un drum prin ruinele lucrurilor și moartea oamenilor, de a ucide fără încetare, de a fi mereu blestemat!... Și apoi, fără îndoială că se gândea la ceace părăsise, la casa plină de risetele copiilor săi, la soția lui care-l aștepta rugându-se lui Dumnezeu... Ii va vedea el vreodată?... Sunt convins că în minutele acelea, evoca detaliile cele mai fugitive, obiceiurile cele mai copilărești ale existenței sale de acolo, departe... un trandafir cules într-o seară, după cină, și pe care-l prinsese în părul soției lui, rochia pe care o purtase ea în momentul plecării lui: o panglică albastră la pălăria fetiței lui, un cal de lemn, un pom, un colț de riu, un „coupe-papier”... Toate amintirile bucuriilor lui binecuvântate îi reveneau, și, cu puterea de viziune pe care o au cei exilați, el îmbrățișa, dintr-o singură privire descurajată, tot ce-l fericise până atunci...

Și soarele se înălța lărgind și mai mult câmpia, îndepărtând și mai mult îndepărtatul orizont... Omul acela, îmi era milă de el. Și-l iubeam; da, vă asigur că-l iubeam!... Atunci, cum am putut face eu ce-am făcut?... O împușcătură răsună, și în vreme ce am văzut, printr'un colac de fum, o cismă în mijlocul văzduhului, pulpana răsunată a unei mantale, o coamă nebună de cal ce sbura pe șosea... apoi nimic... Am auzit și un zângănit de teacă, căderea greoaie a unui corp, troscăitul furios al unui galop... apoi nimic... Pușca îmi era caldă și din țeava ei eșea fum... am lăsat-o să cadă la pământ, cu brațele în formă de cruce...

Mi-am adus aminte de pisicuța pe care o omorâse tata, în vreme ce ea urmărea cu ochii ei fermeați, șborul unui fluture în spațiu... și eu, în mod stupid, inconștient uciseseam un om, un om pe care-l iubeam și în al cărui suflet îl contopisem pe al meu, un om care, în uluirea soarelui ce răsărea, urmărea visele cele mai curate ale vieții lui!... L'am ucis poate, tocmai în momentul când își spunea: „Și când mă voi reîntoarce acasă...” Cum? pentru ce?... Deoarece îl iubeam, deoarece, dacă soldații l-ar fi amenințat, l-aș fi apărat, eu, eu care l-am asasinat!

În două sărituri am fost lângă el... l-am strigat; el nu se mișcă... Glontecele mele îi străbătuse gâtul, mai jos de ureche și sângele îi curgea gălgâind dintr'o vână ruptă, se așternea ca o baltă roșie, îi se încheaga în barbă... Cu mâinile mele tremurătoare îl ridicai binisor, dar capul i-se elătină și recăzu inert și greu... Il privii la piept, în dreptul inimii: inima nu-i mai bătea. Atunci, îl ridicai și mai sus, sprijinindu-i capul pe genunchii mei, și, deodată, îi văzui amândoi ochii, ochii lui limpezi ce mă priveau cu tristeță, fără ură, fără dojană, ochii lui par'că trăiau!... Simțeam că o să leșin, dar adunându-mi puterile într'un suprem efort, îmbrățișai cadavrul prusianului, îl așezai în picioare, îl strînsei la peptul meu, apoi, lipindu-mi buzele pe acel obraz însângerat, de unde atârnavu firicele purpurii, îl sărutai, ferbinte!...

„Bukovina” cealaltă moșie e în Milieșutul de jos, cumpărată dela familiile Pruncu și Botușan.

Greutățile ce să întâmpină la parcelare dovedesc că întreg târgul a fost făcut pe apucate și de sigur cu o greșită supra-plătire.

Alătura acestor moșii se înșirue o moară artificială, cumpărată în Cernăuți dela o familie străină — după rentabilitate cu preț mult prea urcat.

Toate aceste afaceri au reclamat capitale de peste 2 milioane cor. pentru acoperirea cărora însoțirile sătești au pus la îndemâna Centralei poliți în bianco, care azi formează îngrijorarea de căpetenie a țăranilor înspăimântați de cele ce se întâmplă.

Și temerile se par justificate, că din aceste afaceri centrala va eși cu perderi simțitoare.

Iată în note generale impresiile și informațiile, pe care îmi clădesc eu cunoașterea și aprecierea crizei din Bucovina.

Voiu mai avea prilej să reviu asupra acestei chestiuni, când voiu insista mai mult și asupra diferiților factori ce au rol hotărâtor atât în criza economică cât și în criza politică, întru cât aceasta a dat naștere desastrului economic — singurul, ce intră în preocupările noastre de acum.

„Foc concentric” împotriva dlui O. Goga. Dela un prieten al ziarului nostru (preot la sate) primim următoarele rânduri:

„Aflu din parte demnă de credință că cercurile autorizate” au hotărât să pornească împotriva dlui Octavian Goga un „foc concentric”, profitând de toate mijloacele iertate și neiertate și călărându-se în picioare chiar propriile lor convingeri, pentru a-l teroriza pe d. Goga și a-l sili să se retragă din luptă. Armele principale de terorizare vor fi baljocura, minciuna și calomnia. În numele meu și al numeroșilor săi admiratori, îl rog pe d. Goga să nu-și piarză credința în izbânda adevărului pentru care luptă și să fie sigur că noi niciodată nu-l vom părăsi. Atacurile urite de care azi parte vor mări numai dragostea și admirația noastră pentru el...”

Toate semnele dovedesc că informațiile aceste sunt exacte: Aluziile murdare din „Poporul Român”; manifestul celor câțiva tineri din Budapesta; publicarea apelului ungurese (redactat de „Zor”) și articolul de azi din „Românul”...

De câtă energie și de câte mijloace mai dispun cercurile noastre autorizate când e vorba să rețină la tăcere glasul criticii îndreptățite și al opiniei legitime.

Pentru nevoile culturale și economice ale poporului nici un ban; pentru organizarea luptelor politice nici o energie...

Respectul pentru adevăr. Nu ne amestecăm și nu ne-am amestecat niciodată în luptele violente ale partidelor fraților noștri din Regat. Suntem convinși că toate partidele române, cu diferite mijloace, slujese un ideal sfânt nouă tuturor: consolidarea României independente. Lupte între partide au mai fost și vor mai fi. Și aiurea și în România, de aceea noi nu desperăm nici atunci când s'ar părea că frații noștri merg prea departe de violența lor. Tot ce detestăm însă în aceste „campanii” sunt încercările de a deplasa discu-

țiile principiare prin injurii și calomnii împotriva reprezentanților diferitelor partide politice. Aceasta nu mai e o armă politică.

În „Evenimentul” dela Iași, numărul pe care-l primim astăzi, cetim un articol prim, tipărit cu litere grase, în care d. C. Stere, savantul profesor universitar, este terfelit într'un mod neînchipuit. Fiindcă e șeful liberalilor din Iași e făcut „lîchea”, „om necinstit”, „șarlatan științific” etc. etc.

Încă odată accentuăm: noi nu ne amestecăm în luptele fraților noștri din Regat, dar nu putem să trecem cu vederea această desăvârșită lipsă de respect pentru munca și talentul unui bărbat ca d. Stere, întocmai cum nu putem admite ca un ministru ca d. Marghiloman să fie tratat vesnic cu epitete ca „banditul dela interne”. A injura și calomnia astfel de oameni, însemnează a nesocoti adevărul care nu se poate ascunde.

Sub raportul acesta noi am făcut în vremea din urmă dureroase experiențe, am văzut cum discuții frumoase și pline de roade au fost târite de oameni nesocotiți în noroiul personalităților, al calomniilor și injuriilor. Ce s'a ales de aceste discuții principiare poate să vadă ori ce om care urmărește presa dela noi.

Slovacii. Miercuri s'a ținut congregația comitatului Pojon. La ordinea zilei era și o hotărîre a comunei slovacăști Kisleward, care pretindea ca protocoalele comunale să fie făcute totdeauna în limba slovacă. Această hotărîre a bietului sat slovacăcesc a ajuns înaintea congregației prin recurs. Deputatul slovac Iuriga și fostul deputat Ivanca, împreună cu toți membrii slovaci ai congregației, au cerut respectarea îndreptățitei hotărîri a satului slovacăcesc, hotărîre în congruență cu legile țării, dar ungurii cu comitele suprem în frunte au nesocotit ori ce respect față de lege, votând nimicirea hotărîrii slovacilor.

Faptul acesta dovedește nu numai răscunoscuta intervertire și încălecare a legilor din partea administrației ungurești, dar și trezirea din ce în ce mai mare a fraților noștri slovaci deopotrivă de asupriți ca și noi.

Circulara contelui Khuen-Héderváry în chestia votului universal. Profesorii dela academia de drepturi din Eperjes, discutând circulara contelui Khuen-Héderváry au convenit asupra următoarei hotărîri: „Drept de alegător să aibă fiecare cetățean ungar de 24 ani care știe serie și ceti. (Sunt excluși militarii, călugării și cei sub epitropie). Votarea să fie după comune și anume în orașe *secretă*, iar în provincie *orală*. Cercurile electorale din provincie să se arondeze, întru cât se poate, în favorul supremației elementului maghiar”.

Profesorii dela academia de drepturi din Cinci-Biserici (Pécs) propun un vot universal, egal și secret, cu votare *obligatoare*, *secretă* și după comune — pentru toți cei ce știu serie și ceti. În același timp cer ca și dreptul electoral pentru alegerile comunale și comitatense să se modifice pe baza acestui principiu.

„Reuniunea regnicolară a micilor proprietari”, în congresul său ținut la Hodmezövásárhely, a hotărît să prezinte Camerei deputaților o adresă prin care se cere introducerea neîntârziată a votului universal, egal și secret, cu votare după comune.

Constituirea delegației ungare. Eri a avut loc în Budapesta adunarea constituantă a delegaților ungari, alegându-se sub comisiunile de externe, militară, financiară, să relevem că între membrii delegației *ungare* n'a încăput nici de data asta nici un membru român, dar nici slovac ori sârb. Delegațiile sunt menite doar a se îngriji de cele mai superioare interese

ale Ungariei, iar românii, sârbii și slovacii, după concepția seculară a politicii șovine, nu locuiesc în această țară a constituționalismului clasic, ci — în lună.

Ședințele publice ale delegațiunii ungare se vor ținea de altfel începând de Joi, 28 Decembrie, având de desbătut un singur obiect: budgetul provizoriu pentru miniștri comuni.

Situația în Croația. Din Agram se anunță: Banul Croației va începe în curînd tratative noi pentru înjgheburile unei majorități guvernamentale. Dacă nu va reuși nici de data asta, va ajurna dieta ca să o disolve din nou(?)

Deputații aleși vor fi convocați la ședință în jumătatea a doua a lunii Ianuarie.

Ședința Camerei. Camera deputaților a luat cunoștință despre votarea indemnității prin Camera magnaților, apoi a luat vacanțe.

Ședința următoare va avea loc la 12 Ianuarie n.

De pe Culme.

De I. U. Soricu.

„Intr'astă seninare și culme minunat,
„Am scos inelul, care iubita mi-l'a dat.
L'am pus la ochi îndată, mă uit ca prin ochian
„Prin Dacia cea lată, la fii lui Traian.”

(Cântec bătrînesc.)

Eram singur acolo, pe piscul pleșuv de munte. Deasupra cerul de un albastru închis, cerul trist și pustiu de stele, dedesubt norii se alungau în valuri tumultuoase. Și ochii mei căutau zadarnic să pătrundă prin faldurile lor dese, să vadă ceeace doareau, să cuprindă dintr'o rotire câmpii mănoase, orașe cu strălucitoare cupole, sate răslețite la poale de dealuri.

Și nu puteam vedea nimica. Mă înfiorai. Eram despărțit de lumea, în care visașem, suferisem și în care o mână albă, adorată, aruncase în pământul bun din sufletul meu sămânța binecuvîntată a nădejdei. Pentru prima oară simțeam sufletul grozav al singurătății în toată vijelioasa lui pornire. Și, ca în zilele copilăriei, am început să mă închin. A fost poate cea mai caldă rugăciune, care se înălța la cer însoțită de tunetul norilor, de freamătul brațelor ce și înălțau, ca și mine brațele rugătoare. Mă închinam.

Și m'aș fi închinat multă vreme, dacă dela un timp n'aș fi simțit o mână atingându-mă ușor pe umăr: — Ridică-te! Nu mai ești singur.

Privii uluit la bătrînul, ce stetea lângă mine. Și de frica să nu dispară, par'că nici nu îndrăzneam să'l întreb cine e. Avea în ochi ceva din tristeța amurgurilor de toamnă, pe buzele întredeschise un zâmbet amar. Fața-i era brăzdată de încrețituri dese. O barbă maiestooasă îi bătea pieptul. Ori cât de blazat, era însă simpatie. Ochii lui triști vorbeau. Și mi dedeam curaj.

Cumpărare ocazională de puști de vînat!

Lancaster, cu cheie 16 fl., Grener-lacat englezesc, cocoș automat 22 fl., Puști americane, țevă cu aruncarea pat-oanelor folosite 12 fl., Hemmerles, 2 țevi, modernă 35 fl., *Drilling*-, *Browning* de 16 calib., Krupp ejector, cu țevi de oțel, etc. precum și garnituri complete Hamerles-Drilling, Springer și Kierner, *revolvere*, *pistoale* se află în preț ieftin la

Pravălia de puști de vînat: **RADÓ**, Budapest, IV./r., Egyetem-tér 5.

Articole de sport, binocle, Zeiss-, Görz. aparate fotografice. Face schimb de diferite părți de puști și aparate de fotografiat.

— Ori cine-ai fi tu, înger sau deavol, om sau nălucire, credincios sau ateu, fie binecuvântată clipa, în care ai pornit spre mine. Rămâi, te rog. Spune-mi cum să te numesc.

— Eu sunt alfa și omega. Sunt începutul și sfârșitul. Sunt glasul care poruncește, sunt tunetul, care tună, fulgerul care lovește, cel ce am dat viața dintr'un început acestui neam, din care faci și tu parte. Eu dintr'o ceată de pribegi am zămislit pe cuceritorii lumii, eu voi face acum ca singurătatea din jurul tău să dispară. Și pe dinaintea ochilor tăi vor defila legioanele. Tu vei asista la drame și tragedii și pe urmă vom vedea ce vei mai zice.

— Pentru Hercule, părinte Anchises, tu ești. Iartă-mă. Odată te-am blestemat. Mia-i slăbit ochii și nu văd slova scrisă a vorbelor ce le-ai spus lui Aeneas. Și asta m'a costat scump.

— Hei, dragul meu, a fost și acolo un tâlc și trebuia să'l pricepi. Vremurile tale nu s'ar fi priincioase dulcelui Vergiliu. Pentru orice sfat, trebuie să te adresezi lui Iuvenal. Povestea lui cu peștele. N'o știi? Dar înțelepții voștri pentru ce se sfărîmă? Dar să lăsăm vorba prea multă. Indată o să răsară soarele și eu trebuie să mă întorc în locul ce mi-l'a orînduit părintele zeilor și al oamenilor. Ia scoate inelul.

Inelul meu de logodnă.

— Părinte, îndură-te. Dar nu'l scot din deget. Simt că tot norocul meu s'ar duce. Toată viața mea. Nu. Am jurat că'l voi păstra acolo și'l voi duce cu mine și'n infern. Să se sperie spiritele rele de lumina lui...

— Îți poruncesc!

Am lăcrimat ca Petru când s'a lăpădat de Crist. Am scos inelul scump din deget și, după porunca părintelui Anchise, l-am așezat în formă de ochian la ochi.

Ca prin farmec norii dispărură. Incepui a distinge întâi brazii, apoi ulmii triști, apoi tufarii inverziți, apoi florile în mii de fețe. Câmpul părea un mozaic lucrat de un poet nebun.

Vedeam drumuri albind pe sub coline, saturi ghemuite pe la coturi de deal, orașe și cetăți, figuri de oameni, cari se mișcau, cari vorbeau o limbă ciudată, un amestec barbar de accente asiatice. O lume întreagă, de care nu'mi dedeam seama.

Părintele Anchise mă bătă ușor pe umăr:

— Ce vezi?

— Arbori și flori. Sate și orașe și oameni. Disting glasul lor, dar nu le pricep graiul. Nu cumva mă faci să trăiesc în primele veacuri dela dărîmarea turnului Babel? Spune-mi, rogu-te!

Părintele Anchise zâmbi cu amar.

— Nu te duce așa de departe cu gândul, trăești în zilele tale. Eu îți voi arăta ceea ce tu nu înțelegi, te voi face să auzi cele negrăite, să pricepi cele ascunse. Nu cunoști țara? E țara ta. Aceia sunt urmașii

legionarilor, cari au adus pe vremuri lumina și demnitatea. Nu-i mai recunoști. Și ei, ca și orice lucru din fire, au fost nevoiți să se supună eternei legi a evoluției. Dar îi vei cunoaște îndată.

Și părintele Anchise oftă din adâncul sufletului. În ochii lui se adunase tot întunecul norilor. Ce triști erau ochii bătrînului. Și tisteta ochilor lui se răsfrîngea asupra brazilor, și, dacă vedeam roua pe flori, simțeam bine că florile plîngeau de durere. Florile plîng totdeauna când văd jalea în suflete curate. Două lacrimi mari picară din ochii triști ai bătrînului. Apoi îl auzii exclamând:

— Ce s'a ales din cuvintele mele, ce s'a ales din visul meu, din idealul pe care l-am desvălit bietului Aeneas!

Luai inelul dela ochi. Norii negri se lăsară iarăș peste icoanele ce le văzusem cu o clipă mai înainte. Și în singurătatea aceea răsuna așa de dureros suspinul bătrînului. L-aș fi întrebat de ce plînge, dar nu îndrăsnam să-i turbur durerea. Sunt clipe, în cari cuvântul de încurajare al celui mai bun prieten te rănesc. Și n'aș fi voit să adaog nimica la durerea lui.

Ceeace eu nu înțeleg, el înțelege. El știe ceea ce eu nu știu. El vede ceea ce noi, muritorii de rînd nu putem ști. El înțelege sufletele, el talmăcește gândurile. Știe el de ce plîngem...

Privi trist la mine. Apoi, ca speriat de o fantomă, rosti:

— Pune la ochi inelul!

Îl ascultai.

— Ce vezi?

— Văd oameni, oameni mulți. Unii cu fețele mohorîte plîng, lucrează cât nu-i iartă puterile. Văd femei cu ochii stinși de durere. Văd schingiuire, acolo în lumea celor fără de nume. Stau toți acolo de o parte, iar de alta văd câțiva târgoveți în straie nemțești, pomădați și spilcuiți, într'o atitudine ridicolă. Privesc peste umăr la cei mulți și obidiți. Și n'au un cuvânt pentru ei.

— E poporul tău. Pe cei cari plîng îi cunoști. Ai văzut sângele lor curgând fără de nici o vină. Vremuri grele

au venit peste dânșii. Dușmanii le-au pângărit altarele. Mâni spurcate s'au atins de ce-au avut mai sfânt. Vezi cum le-au plecat durerile fruntea? Ei, urmașii celor meniți să stăpânească o lume, au fost umiliți, au fost îngenunchiați.

— Și cine's aceia în straie nemțești?

— Aceia's de profesie fruntași dintâi, iar în orele libere eroi...

Părintele Anchise se opri o clipă, își șterse ochii și apoi continuă.

— Spre a ajunge fruntaș dintâi se cere ca la un banchet să fi cântat, cu ușile închise deșteaptă-te Române, să fi strigat la o masă verde jos Ungurii. Acest fapt dă dreptul a disprețui poporul, a răspândi otrava în sufletele nevinovate. Vezi colo

grupul acela? E o adunare populară. Crezi că simandicosul care și bate pieptul vorbeste de nevoile neamului? Nu. Prieten de cruce al fișpanului ungar, el singur așteaptă o recomandatie dela acesta pentru un post gras. Nu'l ard pe el nevoile poporului. Il doare altceva. În timpul din urmă câțiva tineri s'au revoltat în contra lazarismului național. Și acum fruntașul dintâi, disperat, vorbește poporului de tradarea acelor tineri. Fruntașul dintâi nu amintește nimica de faptul că cutare deputat cere veșnic amânarea discursului, că merge nepregătit în parlament. În schimb în proașcă noroi asupra tuturor acelor, ca cer jertfe pentru neam, cari caută să ridice să mângăie, să încurajeze acest popor fără de noroc. Fruntașii dintâi au întemeiat un ziar, care va rămânea o pată veșnică în istoria publicisticii mondiale. Pus în libertate în serviciul calomniei, acest ziar se numește „Românul” e o publicație, unde spre a scrie se cere individului o singură calitate: perversitatea. Tot ce are bun acest popor este terfelit. Par'că a sunat clopotul de apoi. Muncă și jertfă de bani și de sânge în lumea celor buni și harnici și credincioși, trîndăvie, calomnie, clevetire de babă, prezentare de conturi și perversitate în lumea fruntașilor dintâi...

— Părinte Anchise, fac aceștia parte din poporul meu? Incetează, te rog. Îndură-te cele ce'mi spui. Mi-e rușine. Fiecare vorbă a ta cade ca o lovitură de sabie, care gest al tău îmi întunecă o icoană.

— Și să nu uiți că tot ce'ti spun este purul adevăr. Cei cari calomniază și jură și asvârl cu noroi, o fac aceasta tot mai știind că acei tineri sunt prea credincioși și prea iubitori de neamul lor, ca să le arde vinovaților toate păcatele. Mă gândesc că să la ce s'ar întâmpla în cazul când răbdarea ar avea un sfârșit. Vrei să mai vezi?

— Nu părinte, dar poporul?

— Poporul tace. Poporul n'are cuvânt. La ospete și banchete el se uită prin ochii păturile paviloanelor cum fruntașii se închină și toastează, cum se admiră unul pe altul.

În clipa aceea Răsăritul începu a se arăta. Din adâncuri apără aurora în coroni de trandafiri.

— De acuma mă duc, zise părintele Anchise. Răsare soarele. Și Charon pierdut răbdarea așteptându-mă. Un sfârșit însă: Coboară-te de aici. Dute acolo și luptă în contra minciunii și a culturii deșănțate. Spune cinstei cinste și minciunii minciună. Căci mult pot face puțini împreună...

Când soarele se ridicase de-o urmărie asupra culmilor, bătrînul dispăruse...

Post scriptum. — O întâmplare la care am avut răposatul Teliman, talentat istoric bucovinean. Dacă am mai scris-o pe asta, e că am convingerea că din multe cazuri se poate trage o învățătură...

NEUMANN M.

GROITOR PENTRU DOMNI.

Furnisorul curții ces regale și cameriale.

Magazin de haine
pentru bărbați, copii și fetițe

ARAD

Despărțământ separat pentru comande după măsură.

Scrisoare din Budapesta

— „Manifestul”. —

Scriu aceste știri nu pentru acei puțini necunoscuți domni colegi, cari au publicat în numărul din 21 l. c. al organului oficios „Românul” manifestul pentru dl Mihali, Lucaci și contra iubului nostru Goga, ei pentru a orienta mulțimea cetitorilor ziafului „Tribuna” asupra rolului ce-l joacă inconștient, la comandă, în harta condamnabilă de un an, o neînsemnată parte a țării noastre universitare.

Și le scriu voios și mulțumit pe deplin fiindcă văd în acel manifest un nou „fiasco” rușinos al oficialității noastre!

Și iată de ce:

După datele statistice oficiale ale universității din Budapesta, numărul asltătorilor români înscriși la deosebitele facultăți ar atinge cifra de 300. Se înțelege că această sumă nu cuprinde rigorosanți în medicină, candidați de avocat, doctorii în drept veniți la censură, absolvenții de tehnică, de filosofie și teologie filosofică.

Numărul acestora în tot cazul se apropie de o sută. Adecă numărul tinerilor români — înțeleg ascultători și absolvenți ai universității — ar fi cam 400.

De sine înțeles că dintre acești 400 de tineri români 100—150 nu sunt permanenți în Pesta.

Și acum să cetim manifestul și să numărăm numele tipărite. Sunt 62. Adecă cam a patra parte din numărul total al universitarilor români aflați în Pesta. Mulți se vor mira și se vor întreba, cum de au ajuns șezezeci și doi de tineri să subscrie manifestul? Sau doară cei subscriși sunt floarea tinerimei? Elementele cele mai cinstite și mai dornice de muncă? Nu iubiți cetitori!

Nu-i așa! Nici una, nici alta! Din acele 62 de nume tipărite subtrageți cel puțin 25, numele celor colegi tineri — balici — cari au subscris manifestul din prietinie, stimă, respect față de cel mai bătrâni, ba chiar terorizați de aceștia — unul dlui Filipeiuc în cafeneaua „Bodo”. Ștergeți apoi garda de onoare a dlui Birăuț, pe d. George Corma, Biberea G., Ioan Fira, Alexandru Băjina etc. etc., cari iară sunt vre-o 10 inși vrednici de patronul lor și nu uitați că sunt tipărite și numele unor tineri cari poate nici n’au știut de manifest fiind de o lună două departe de Pesta. De ex. Clement Petrovan care e de două luni în Viena. Și sigur vor mai fi și alții.

Și acum îmi permit o mică întrebare. Oare când nu s’au mai arătat deputații dietali și organizații dela Arad în mijlocul tinerimei? Dacă mi aduc bine aminte — și cred că nu mă înșel — de astă primăvară de când își făceau turneul prin Cluj, Pesta, Viena pentru a semăna ură și urăciuni în sânul acelei tinerimi care ține mai mult „Tribuna” și Goga, decât la toți favorizații și spartă cari să cred încă și astăzi — în urma activității lor nulilaterale — vrednici să stea la conducerea neamului.

Ce a urmat acelei conveniri? Manifeste peste manifeste! Desmintiri! Și în urmă rușine pe capul acelor băieți sfătoși cari s’au girat de apărarea unei cauze pierdute.

De vre-o două săptămâni au apărut iar în mijlocul tinerimei. Și de ce? Ca s’o învrăjbească din nou? Dar nu le-a succedat! Căci pe când astă primăvară au fost în stare să adune vre-o 100 de subscrieri, acum spre marea lor mâlnire, nu s’au găsit numai 62 de inși să le sară în apărare.

Vai de acea cauză, și rușine acelor oameni cari apelează pentru a susține o luptă nedreaptă și tinerimea inconștientă de menirea ei și la gară lui Birăuți.

Apoi manifestele după cât știu eu nu se cerșesc, nu se impun colindând, rând pe rând toate căminele Budapestei — după cum au făcut câțiva rânători de grații și proptele — ci se aduc în fața unei consfătuiri printr’o hotărâre unanimă și mare majoritate de voturi. Așa ceva nu s’a făcut nici astă primăvară nici acum. Cei vre-o 10—15 viitori nyilvani ai poporului românesc au tăcut; comanda dela șef că trebuie un manifest după cât le-au stat în putință și-au împlinit datoria cu sfințenie.

Ne bucurăm că s’au tipărit numele, cel puțin unem siguri că lumea va râde numai de cei scriși nu și de majoritatea tinerimei, universitare cari și în aceste momente de ispită a știut

să-și păstreze nimbul și demnitatea fiind „stâlpi” bibliotecilor, muzeelor și cursurilor iar nu ai cafenelelor.

Pesta, 21 Decembrie 1911.

Xeni.

Populația românească a Ardealului.

În unul dintre numerele noastre din urmă am publicat câteva date sumare privitoare la populația Ungariei la 31 Decembrie 1910.

Publicăm acum câteva date mai amănunțite despre populația din Ardeal. Observăm că cifrele însemnate în paranteze reprezintă datele statistice din 1910.

Numărul total al locuitorilor Ardealului este azi de 2.664.012 (la 1910 — 2.476.998). Dintre aceștia sunt *Români*: 1.498.558 (1.397.282); *Unguri* 811.861 (761.929); *Germani*: 256.834 (233.019); *Evrei*: 58.945 (53.065); *alte naționalități*: 37.814.

Românii reprezintă 56.3% ale populației întregi; *Ungurii* 30.48%; *Germanii* 9.8%; *Evreii* 2.21.

În comitate raporturile sunt astfel:

1. *Alba-inferioară*: Români 172.038; Unguri 36.960; Germani 7.873. *Românii* reprezintă 78.7% ale populației întregi.

2. *Bistrița-Năsăud*: Români 87.066; Unguri 8.946; Germani 27.742. *Români* 69.1%.

3. *Brașov*: Români 34.843; Unguri 31.134; Germani 30.663. *Români* 35.7%.

4. *Ciuc*: Români 18.125; Unguri 123.975; Germani 2.900. *Români* 12.5%.

5. *Făgăraș*: Români 85.599; Unguri 5.035; Germani 3.701. *Români* 90.2%.

6. *Treiscaune*: Români 20.874; Unguri 116.130; Germani 8.604. *Români* 14.2%.

7. *Hunedoara*: Români 287.980; Unguri 36.040; Germani 10.204. *Români* 84.7%.

8. *Târnava-mică*: Români 58.305; Unguri 34.452; Germani 20.439. *Români* 50.7%.

9. *Cluj*: Români 161.095; Unguri 105.894; Germani 10.231. *Români* 59.8% (În comitatul Cluj, afară de orașul Cluj, *Români* 68.6%).

10. *Mureș-Turda*: Români 73.608; Unguri 133.885; Germani 8.250. *Români* 29.9%. (În comitat. afară de orașul Târgul-Mureșului, *Români* 36.8%).

11. *Târnava-mare*: Români 63.366; Unguri 17.214; Germani 63.474. *Români* 42.7%.

12. *Sibiu*: Români 115.170; Unguri 7.154; Germani 50.256. *Români* 66%.

13. *Solnoc-Dobâca*: Români 191.391; Unguri 49.797; Germani 7.799. *Români* 76.1%.

14. *Turda-Arieș*: Români 126.526; Unguri 44.143; Germani 2.086. *Români* 72.8%.

15. *Odorheiu*: Români 2.522; Unguri 120.047; Germani 2.612. *Români* 2%.

În acești 10 ani din urmă, dela 1900—1910 *Românii* s’au sporit cu 101.276 sau 6.76%; *Ungurii* cu 49.932 sau 6.47%. *Germanii* cu 23.815 sau 10.22%; *Evreii* cu 5.880 sau 11.09%.

Comitate cu majoritate românească

avem 9 și anume: *Făgăraș* (90.2%); *Hunedoara* (84.7%); *Alba-inferioară* (78.7%); *Solnoc-Dobâca* (76.1%); *Turda-Arieș* (72.8%); *Bistrița-Năsăud* (69.1%); *Cluj* (68.6%); *Sibiu* (66%); *Târnava-mică* (50.7%).

Comitate cu majoritate unghurească avem 3 și anume: *Ciuc* (85.5%); *Odorheiu* (95.2%); *Mureș-Turda* (57.9%).

Comitate cu majoritate germană nu sunt. Comitatele cele mai germane sunt *Brașov* (31.4%); *Târnava-mare* (42.7%); și *Sibiul* (28.8%).

Mai bine de a treia parte din populație e românească în 3 comitate: *Târnava-mare* (42.7%); *Mureș-Turda* (36.8%) și *Brașov* (35.7%).

Scrisoare din Roma.

Inchiderea unei expoziții. — Din război. — Plecarea ministrului României.

Roma, 19 Decembrie.

(Dela coresp. nostru). — Dumineca trecută, cu concursul unui număr extraordinar de mare de vizitatori, s’a închis una din cele patru expoziții cari au fost la Roma în anul acesta: Expoziția regioanlă.

Se isprăvește anul; se isprăvesc sărbătorile cari s’au făcut la Roma pentru comemorarea jubileului de 50 de ani de unire și rind pe rind, una după alta, se vor încheia și celelalte trei expoziții, se va sfârși sărbătorirea și gândul tuturor Italianilor nu va mai fi ocupat decât de războiul care se urmează în Africa.

În Dumineca aceea, par’că într’adins ca să ajute la reușita serbării, vremea a fost de o frumusețe de primăvară: o Duminecă limpede, senină, caldă, cum dese ori toamna și chiar iarna se vede la Roma, iar lumea s’a grămădit enormă în vasta zonă a expoziției, ajungând la cifra de 60.000 de persoane, cari s’au revărsat ca o mare prin aleele largi, prin pavilioanele minunate.

Din punctul de vedere al italianității, expoziția a fost cea mai importantă, pentru că, fiecare regiune din Italia și-a construit un pavilion, imitând unul sau mai multe din palatele și castelele istorice cari se găsesc în acea regiune, le-a contopit; iar în interior, au reprodus atât camere cari au un interes artistic sau istoric, cât și opere de artă.

Toate acele construcțiuni au fost făcute de ghips și de trestie, dar așa de bine reproduse, așa de bine imitate culorile și marmorele, încât, vizitatorul rămânea uimit în fața unei așa de minunate reproducere, și doar urma și intemperiiile cari au trecut peste aceste pavilioane, au miat vopselile și ghipsul și au lăsat, acum în urmă, să se vadă pe ici pe colo, adevărul ce se ascundea sub arta imitației.

Cine a văzut pavilionul Venetiei din expoziția din Roma, și cine a văzut Venetia, nu va putea niciodată să uite perfecția cu care a fost imitată marmura palatului, marmură înegrită de secolile cari au trecut peste dânsa; iar canalul săpat într’adins lângă acest palat, cu casele venetiene, cu podul, cu gondola, marea iluzia și mai mult.

Asemenea pentru fiecare din celelalte regiuni ale Italiei.

Și totuș, cu toate că această expoziție a fost foarte frumoasă și foarte importantă, foarte puțină lume a venit anul acesta să o viziteze, astfel că, bilanțul general iese cu un mare deficit.

Cauza principală a acestui fiasco, a fost starea sanitară din acest an a Italiei, și exagerările ce s’au făcut în străinătate asupra mersului holerei.

După cum vedeți din telegrame, la Tripoli acum este liniște completă și aceasta din cauză că în urma ultimelor lupte, arabo-turcii au fost scoși din pozițiile lor și siliți să se retragă la o distanță de 25 kilometri de Tripoli: ultimul atac din jurul orașului Tripoli a fost când Italianii au luat cu asalt Ain-Zara, cartierul general al turco-arabilor, cari, în graba ce au pus în a părăsi

poziția aceasta, au lăsat în mâinile Italianilor și 11 tunuri.

Această regiune este pierdută cu desăvârșire și pentru totdeauna de Arabi, și ea probă că nu se mai gândesc s'o mai cucerească este pe de o parte faptul că nu mai dau nici un asalt, nici nu mai încearcă să se apropie de liniile italiene, iar pe de alta au început o serie de mici atacuri în jurul orașului Benghazi, pozițiune foarte depărtată de Tripolis, pe malul mării.

Însă, de data asta, lucrurile vor merge mai repede ca în trecut, Italianii acum cunosc perfect de bine cu cine au de a face și modul de a combate al inamicului, astfel că nu este nici un pericol.

Vremea rea, vântul și ploile, stânjenesc în parte acțiunea Italianilor, dar cu venirea primăverii lucrurile se vor aranja.

*

Ieri a plecat din Roma, Excelența Sa d. Dimitrie Nanu, ministru plenipotențiar al României, care a fost transferat la Petersburg. La gară a fost salutat de întreg personalul Legăției Române din Roma, în frunte cu Ex. Sa d. Diamandy, noul ministru, de întreaga colonie română, de consulul Mauzi-Fé, de un mare număr din corpul diplomatic din Roma, de atașatul militar al României, de ziaristii din Roma și de corespondenții de ziare române.

Salutările cordiale cu cari a fost întovărașit d. Nanu de conaționali și de prietenii săi la plecare, este un semn de marea simpatie de care s'a bucurat la Roma, precum și de părerea de rău ce lasă cu plecarea sa.

Peste trei-patru luni însă va trebui să se întoarcă, deoarece, în calitate de președinte al Secțiunii Române de Arheologie a Expoziției din Roma va trebui să fie prezent la solemnitatea închiderei secțiunii.

I. T. Alian.

Gronică școlară.

Pentru înfăptuirea cursurilor de analfabeți.

De Traian Mager, învă.

I.

Instruarea analfabeților este o chestie, care trebuie să intereseze deopotrivă pe tot Românul de bine. Suntem și în anotimpul cel mai potrivit. „Neplătiții ostași ai muncii” au mai rupt-o cu greul trudei. Deodată cu prinderea postului de Crăciun și ivirea primilor fluturi de zăpadă, viața sătească și-a schimbat cursul de până aci. Tot mai mult se concentrează în jurul sobei. Seara, după alinatul vitelor, se adună merou, azi ici, mâne colo, și în jurul focului, la lumina moenită a unei lămpi stinghere, atârnată în meștergrindă — sfatul se încinge până târziu în noapte. Se vorbește despre: mersul vremii, sămănături, nutrețuri, vite, nevoi zilnice; se spun povești, snoave; se colindă și horește, ori își pun la probă istețimea prin jocuri sociale.

Notați bine: acesta este punctul de plecare pentru întreaga acțiune ce voim a întreprinde și conform acestor „șezători”, să ne întocmim cursurile. Să nu-i facem țaranului adult școala de toate zilele; alta e psihologia copilului și alta a omului în vîrstă. Că școala, are a se întemeia pe psihologia individului, e lucrul cel mai natural. Să ne scoborim în mijocul lor spre a ne convinge, ce-l interesează și astfel, prin ce l'am atrage la școală. Câștigându-i odată interesul, am făcut un bun început, având deja rezultatul de jumătate. Neînțelegerea acestui principiu pedagogic, a fost în mare parte cauza nereușitelor de până acum.

E foarte frumoasă viața noastră patriarhală dela sate în poezie; însă noi totuș am dori-o altcum. Idealul nostru nu e mai mult o țărănime blândă, domoală, cucernică, cap plecat tuturor loviturilor; ne trebuie una deșteaptă, conștie de menirea ei, bine pregătită în lupta pentru existență, spre a nu fi surghiunită pe terenuri tot mai puțin fructifere și astfel menită pierzării.

Și toate aceste numai prin puterea slovei se pot ajunge. Prin intrunirile lor, să-i vedem cetind gazete și cărți; după cari chibzuind a exploata în mod mai rațional toate comorile firei și astfel cumpănindu-și un trai mai asigurat, potrivit trebuințelor de azi, să propășească în avutul lor și împreună cu ei întreg neamul. În chipul acesta înțelegem cauza lor, cauza comună a neamului și instruirea analfabeților cea mai sfântă datorie a noastră, a tuturor.

Având în vedere modul cum își petrece țaranul serile de iarnă, după calapodul acelora, să întocmim anumite șezători pentru învățarea scrișului și cetitului. Pentru dezvoltarea interesului față de școală vom ținea conferențe din cercul preocupărilor lui în ordinea cum am văzut-o mai sus. Despre mersul vremii, sămănături, nutrețuri, vite și nevoi zilnice, — aci să se facă și socoata (operațiuni principale, calcularea intereselor etc.) Din gazete se vor ceti: noutăți, povești, poezii și snoave, făcându-i atenți că după ce vor ști ceti, pentru câțiva gologani, câte lucruri bune și de folos nu vor afla înșiși prin foi — exploataându-se toată ocaziunea de a-i însufleți pentru carte. Interesul acesta frumos l'am văzut la un țaran din Hălmagiu, care deși nu știe ceti, de ani de zile ține mai multe foi, rugând pe cine apucă să i-le cetească. Cântarea unde numai se e, nu trebuie neglijată. Totodată preoțimea e la largul ei, spre a-și desfășura materialul biblic, atât de instructiv.

În ce privește forma externă a conferențelor — nu trebuie ținută prea sus, ci printr'o expunere cât de liberă, să ne coborim la priceperea ascultătorilor și de aci împreună cu ei să ne ridicăm cu încetul. Apoi încă un moment pedagogic de mare însemnătate: să încercăm a introduce metoda acromatică (pe întrebări și răspunsuri), ori cel puțin să-l îmbinăm cu cel narativ. Pentru a ne feri de plictiseală și discipolii vor vorbi. Le dăm drum liber spre a-și exprima părerile și spune pățenile, ori chiar să-și afirme părerile — neîncercând de a le octroa cu de-a sila pe ale noastre.

La început se va lua numai puțin din scris și cetit și din oră în oră tot mai mult. Să nu încercăm în ora primă a-l învăța de tot — prin ceea ce îi inspirăm groază de greutatea tainei noi, ci să înaintăm după un plan înainte stabilit. Avem lipsă de un plan general pentru toți prelegătorii și în urmă de unul special al fiecărei școale. Calculăm, cam câte șezători am putea ținea și conform numărului de ore, vom împărți materialul.

Ar fi un mijloc puternic de atracție și ar da multă viață prelegătorilor: o mașină de proiecțiuni, schiopticonul și mașina de vorbit, gramofonul. Prin aplicarea acestor invenții, nu numai că li-s'ar procura cele mai plăcute și nobile distrații, dar i-am face să se uimească de puterea minții omenești și a învățătorei din carte. Iar rezultatul și pentru noi nu poate fi decât cel mai favorabil.

Pentru ținerea cursurilor e potrivită sala de învățământ; numai cât ne lipsește încălzitul și luminatul. Apoi cărți, reviste, gazete și în urmă puteri de muncă. Astfel deosebim patru factori de o egală însemnătate pentru organizarea cu succes a prelegerilor: Asociațiunea, consistoarele, masa analfabetă și puterile de muncă — cari toți trebuie să fie pătrunși de marea însemnătate a cauzei. Între acești factori, în ori ce permutațiune, să domnească cea mai deplină înțelegere; căci neînțelegerea ori neînsuflețirea uneia sau alteia a fost cauza nereușitei de până acum. Asociațiunea elaborează planul general de muncă, cu multă chibzuință, având în vedere și preceptele pedagogice. Numai după acestea pot veni consistoarele cu cerculare decizând în chestiuni de drept și obligând comitetele parohiale la procurarea mijloacelor de lipsă. Masa analfabetă va da ascultare conducătorilor spre mai bine. Muncitorii vor lupta fără de preget. Repet: motorul întregii mișcări, să fie însuflețirea pe pe întregă linia, altcum va rămâne numai o încercare frumoasă — pe hârtie.

(Sfârșitul va urma).

O răfuială.

D. Vasile Goldiș, în numărul de azi al „Românului” răspunzând unui articol al dlui Goga scrie între altele:

„...Dacă d. O. Goga nu vrea să fie dintr'un aluat cu noi, ci preferă să fie dintr'un aluat cu dnii Sever Bocu și Iosif Scheopul, dacă nu vrea să fie alături de Dr. V. Lucaciu, Dr. T. Mihali, Dr. A. Vlad, Alex. Vaida, Iuliu Maniu și președintele să fie alături de mangriștii Miron Greș, Gheorghe Turicu și Pompeiu Dorea, amicii aderenții „de principii” ai călugărului Ciorogariu, închinându-se în „biserița” lui Iosif Scheopul, e treaba dsale. De gustibus, non est disputandum.

Dacă însă d. O. Goga, în această societate crede că ar avea îndreptățirea să moralizeze lumea, să facă selecționarea valorilor, să intelectualizeze (grozavă vorbă) politica românească, atunci d. Goldiș este jertfa unei tragice simnăgiri ori voiește să tragă toată „lumea românească pe sfoară.”

Eu nu știu, nici nu vreau să caut din ce aluat sunt acci noi, cu care-i place dlui Goldiș să se semene, — eu nu-i voi asemăna în nici un caz cu d. Goldiș! — dar când îmi aruncă, și nu pentru întâia oară, acest atac pieziș, care pe lângă înfăptuirea unei asemenea acțiuni, sunt în drept să pot explica disprețul ce se ascunde în chipul acestei laș în cuvintele sale.

Să-l suupnem deci pe d. Goldiș așa măcar fugă unei scurte analize, ca să vedem din ce aluat are mular de energii morale, scoate d-sa acest dispreț mândru care-l face să-și dea mereu prețioasă persoană drept termen de comparație a valorilor morale și intelectuale în viața noastră publică.

Să-l privim întâi sub raportul politic. Ca o politică e prototipul integrității de caracter și omului de convingeri. Pe altarul acestor convingeri a adus cele mai mari sacrificii. A suferit temniți, luni, ani de zile, a fost om bogat și a răcit, călăuzit de supremul principiu căruia i-a pus mas credincios o viață întreagă: „Totul pentru națiune!” Ar fi putut să fie profesor la stat, putea însă primi slujbe dela dușmanii neamului și n'a primit. Conte Apponyi, l'a imbiat postul de secretar de stat. Putea el să primească aceasta din mâna unui conte Apponyi? Nu, n'a primit. Ministru nu știu dacă i-s'a imbiat. Refuza însă la sigur. Minciuna? Calomniile? Nu le cunoaște, cel mult poate din experiența alții. N'a mințit, n'a calomniat, nici atunci când acestea îi puteau aduce vre-un folos. Un om care te poți provoca în toate împrejurările și vântul lui e sfânt. Aceasta pare de altfel a fi materia primă, vorba lui Carlyle, a ființei și sinceritatea. O înaltă însușire, care la d. Goldiș îți înlesnește imediat sarcina de a-i deosebi valoarea reală, de valoarea aparentă. Însfășișit om pe care ți-l poți dori totdeauna, nu numai prietin ci și ca adversar. Cald, devotat, și ca prietin, loial, onest și drept ca adversar. E o opinie curentă despre d. Goldiș. E drept, rându pe rând și-a cam tradat toți prietini, și i-a avut în viață, cecace e o indicație destul de gură că-i va trala și pe cei cari îi va mai da nu cumva să vă pripiți însă judecata: îi jertfa pentru binele public. Căci binele public mai sus de toate. Mai presus și de prietenii.

Ca inteligență, foarte complicat. O inteligență vie, scăpărătoare, largă, spontană, științifică, e o inteligență a potrivirii, a tertipurilor, a purilor. Om cu o vastă suprafață, este tot de adânc. Orator, — distins. Scriitor, — și distins. Discursurile sale din Cameră sunt pătrunse de acea notă a intransigenței vigu care este caracteristica firilor alese. De câte și-a ridicat cuvântul, totdeauna a stărnit fură era omul cel mai dușmănit în Cameră. Alții mai potriveau împrejurărilor, câte-o adula la adresa lui Apponyi, doamnei Apponyi și privea de pe galerie, câte un cuvânt despre „tateia națiunei maghiare”, câte un discurs de

DAJKOVITS E.

**Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —
ORADEA-MARE, Palatul Sas.**

**Fotografii și portrete, reproducții după
tografii vechi și noul în mărime naturală
expuneri de obiective speciale pentru interioare
acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic
Atelierul se află exclusiv numai în Palatul**

alcoholism, despre creșterea gândacilor de mătase, în dânsul nimic, numai intransigență de idei, forță, vervă și neînduplecare. Mai ales în raporturile cu renegații neamului a fost de o exemplară strălucire. Când unchiul său Iosif Goldiș, tradase ca Mangra azi paravidul național, el fu cel dintâi, care rupse ori ce legături cu dânsul și ca un nou Brutus, l'a executat. Ce-i drept mai târziu a votat cu dânsul la alegerea de episcop în Arad, dar numai după ce a primit asigurarea că va lăsa pentru partidul național. Cu Burdea n'a voit să stea niciodată de vorbă, alții, au bănt „per-tu” cu Șeghoseu, l'au numit „regeneratorul neamului”, dânsul i-a străpuns totdeauna cu privirea sa fulgerătoare de dispreț și osândă. Cu Mangra, ce să mai spunem. O știu toți.

Ca scriitor, e de o absolută valoare. E istoric, de specialitate. Un scaun în Academia Română îl așteaptă cu siguranță. Deschizător de căi noi în cercetările istorice, a creiat metode nouă și mai ales originale de investigație științifică. Chiar și pe urma acestei activități științifice ne-am putut alege cu o mândrie specifică: un renumit istoric ungar, Mangold, a fost dovedit cu o neonestitate literară, plagiându-l pe d. Goldiș. Câtă autoritate științifică și morală nu ducea un astfel de om în parlamentul unghuresc. — O extraordinară de bogată activitate mai are risipită prin publicațiile periodice. Vreme de mai bine de un deceniu câte articole cu *răsunet* vedeau lumina în „Tribuna Poporului” și în „Tribuna” și nu erau *iscălile*, toate erau ale dlui Goldiș. Dar priviți-i activitatea prodigioasă ce o desfășoară de un an de zile, decând e *director* la „Românul”. Fiecare zi cu articolul său luminos, elocuent, adăne și științific.

Viața sa privată, — la el s'ar potrive mai bine vorba, că e de cristal. Se poate spune că aceasta este partea lui cea mai tare. Este curățenia însăși. În Brașov, cât a stat profesor, a trăit ca o călugăriță, în Lipova ca o muceniță. N'a fost stalp de cafele, n'a petrecut nopțile la cărți, n'a rămas dator nici-odată nimănu, n'a nenorocit femei, nu-l ajung blestemele mamelor nenorocite, în fine a cărui viață e o adevărată simfonie intimă, care răsună pe toate strunele, când încerci să le încordezi. Un astfel de om împraștie în jurul său o atmosferă de neînchipuită austeritate morală și are neapărat toate atributele posibile de a face pe *moralizatorul* societății.

Din orice perspectivă l'ai privi, îi găsești deosebiră. Ia de pildă sentimentul desinteresării, până la ce limită îl știe împinge. A slujit 15 ori 16 ani ca profesor în Brașov. Chemat la Arad, de interese superioare de a organiza Aradul și a determina aici un curent de muncă culturală, el nu pregetă să-și lase postul și pe când altul, ar fi cerșit atestate medicale că e bolnav, nepuincios, el renunță la o pensie, pe care ar putea-o câștiga pe aceasta cale și care ar însemna a frustra modestele venituri ale școlilor din Brașov și vine la Arad, unde unchiul său, episcopul Goldiș, îi face numai decât a d-a-o-s personal, ceace n'are nici unul din asesorii mai vechi în ani de slujbă, renunță firește și la acesta, căci nu-l poate primi fără a aduce o jignire altora și mai ales o știrbire reputației sale de om puritan și imaculat.

Un capitol i-s'ar cuveni activității sale neobosite și rodnice în fruntea Asociației culturale din Arad și pe celelalte terene bisericesti, școlare și fondationale dar mai ales pe terenul stăruințelor titanice ce a depus pentru încheierea societății și pentru pacea și iubirea frățescă între oameni, de care e neapărată nevoie ca să poți munci în tăcere și să crezi și să adănci simțămintele și așezămintele naționale. Dar astea nu pot intra în cadrul modest al unui articol.

Gloria cea mai mare apoi, pe care istoria o va lega de-a dreptul de numele lui, este, cea pe care și-a câștigat-o anul trecut la „Vas”, data istorică, dela care începe noua viață a partidului național. Acest fapt chiar singur îl învrednicește la recunoștința posterității.

Plămădit dintr'un astfel de aluat care poartă în sine întreg titlul de nobleță, aluat extrafin, subtil și rafinat, îmi zice și eu că d. Goga face în adevăr rău, că nu vrea să fie dintr'un aluat cu — mine. Ii mai spusese cam acest lucru dlui Goga și d. Vaida că nu-și știe „alege prierții” și și-a știut alege unul, care i-a și dat mandat.

În politică nu te suie nici talentul, nici vrednicile, nici de cele mai multe ori meritul. În po-

litică te suie o favoare a momentului, de multe ori iscusința în alegerea prierțiilor, însfârșit o multime de alte circumstanțe.

Eu din toate aceste glorii n'am nici una. Om cu greșeli, cu păcate, care am făcut în tinerețele mele și, câte-odată, nu mă sfiesc a o mărturisii, îmi place să fac și azi, chefuri, care am jucat, azi nu mai joc, și cărți, care am făcut, și asta singur o regret, și datorii, căci a trebuit mult să gem până ce am putut să le plătesc, — eu invoc toată bunăvoința semenului meu pe seama bietelor mele tinerețe. Căci ele îmi sunt scormonite acum de judecătorii mei neîndurați și fără prihană, ca d. Goldiș și consoții. Și dacă mai pot avea și un alt regret, e că observ în elipele astea că vorbesc și eu de tinerețele mele ca despre ceva ce a fost. De asta îmi pare mai rău. Căci mă-le iubesc cu toate neajunsurile și smintelele lor. Nu s nici membru în comitet, nici deputat, nici fruntaș, dintre cei dintâi. Pe urma muncii mele grele și ingrate, ce săvârșese cu tot idealismul ce mi-a mai rămas, nu pot răsări asemenea gloriei. Și dacă n'aș fi atât de calomniat și de ponegriț de d. Goldiș și consoții, cum sunt, mi-aș închipui că n'am nici una. Asta una însă o am. Și bănuiesc că asta-l va fi îndemnat și pe d. Goga să mă preferere pe mine.

Arad, 23 Decembrie 1911.

Sever Bocu.

INFORMAȚII.

ARAD, 23 Decembrie n. 1911.

Fondul universitar Carol. Din Iași ni-se scrie: Senatul universitar din Iași intrunindu-se, a discutat chestia privitoare la întrebuintarea venitului din fondul de 300 mii lei, donat universității din Iași de M. S. Regele.

În cele din urmă s'a hotărât următoarele:

S'au creat 35 burse de câte 50 lei lunar. Bursele vor fi repartizate astfel: câte 10 la facultățile de medicină, științe și litere; 5 burse la facultatea de drept.

Bursele se vor plăti 9 luni pe an, dela 1 Oct. până la 1 Iunie.

— **Spargere la „Patria”.** Am înregistrat zilele trecute, pe baza informațiilor foilor unghurești, încercarea de furt dela banca „Patria” din Blaj. „Unirea” publică azi următoarele amănunte:

„Spărgători străini au intrat Sâmbătă noaptea în localul institutului „Patria” din Blaj, au descuiat cu cheie falsă ușa dela intrare, au spart ușa de fier și casa și au cercat să ieie banii și hârtiile de valoare. Fiind surprinși au fugit lăsând totul pe masă: bani, hârtii și instrumente. Dimineața au fost prinși într-o crișmă din Cisteiu. După multe codiri au recunoscut faptul. Amândoi aveau pașapoarte grecești în regulă. Un al treilea, care i-a adus la Blaj a plecat deja noaptea cu trenul, — zice-se — spre Budapesta. Acesta ar fi să fie Român și consoții lui spun, că-l cunosc sub numele de domnul Dumitru. Luni la amiază spărgătorii au fost și ei transportați la Pesta”.

— **Frac și redingotă.** Din Cassel se anunță: În Camera deputaților din marele-duceat Hessen, zilele trecute a avut loc o discuție interesantă. S'a găsit anume un deputat care să propună democratizarea acestei instituții prin casarea hotărârii care îi obligă pe deputații și stenografi să se prezinte la ședințele Camerei — în frac.

S'a încins o discuție agitată care s'a sfârșit cu izbânda parțială a propunătorului: s'a admis pentru ședințe pe lângă frac și redingota.

— **Știre literară.** Numărul de Crăciun al „Cosinzenii”, revistă literară ilustrată, ce apare în Orăștie (Szászváros), se trimite ca număr de probă, gratuit tuturor, cari îl cer până în 30 Decembrie n.

— **Cum își bat joc de sărbătorile noastre.** Cetim în „F. Pop.” din Sibiu: În ziua sfinților arhangheli Mihail și Gavriil, notarul cercual din Botesti (Bănat) a chemat peste o sută de credincioși români la pertractări, așa că aceștia nu s'au putut duce nici să asculte sfânta liturghie, nici să serbeze praznicul. Unii mai bărbăți au protestat, dar notarul le-a răspuns cu obraznicie, că n'au decât să lipsească, că judecata se va aduce și în lipsa lui.

Legea cere, ca sărbătorile confesionale să fie

respectate. Se înțelege, că negăsind împotrivire, ori ce venetic leșinat, care a pus slănină de pe spinarea Românului, își bate joc de noi. Dar lucrul nu trebuie lăsat baltă, ci în contra notarului trebuie făcută arătare la autoritățile mai înalte.

Și în cazul acesta se dovedește de nou păcatul de moarte, pe care-l face Românii când suferă cuiul străin în casa lor.

— **Impotriva băncilor românești.** Din Cluj ni-se scrie: Consiliul comunal al orașului nostru discutând chestia importantă la cari bănci să se depună banii orașului, — a exclus din girul acestor bănci banca românească „Economul”... Nu pentru că n'ar fi un institut financiar solid, — ei fiindcă e bancă românească.

— **Anarhismul bulgar în Macedonia.** Ambasadorul turc din Sofia a comunicat în mod confidențial că s'au format noi bande bulgare anarhiste, cari au trecut frontiera Macedoniei spre a săvârși atentate cu dinamită.

Valiul din Salonic a comunicat această autorităților din interiorul provinciei, atrăgându-le atenția să vegheze asupra siguranței publice.

Printre mohamedanii din vilactul Cossovo, cari până acum se înarmau în secret, se distribuie în public arme și muniții.

S'au distribuit arme și printre mohamedanii din împrejurimile Saloniceului.

— **Războiul italo-turc. — Spre pace!** Agitația popoarelor din Balcani, teama puterilor învecinate, cu privire la izbucnirea unui conflict în Balcani au determinat guvernele Austro-Ungariei și Rusiei, să ia o atitudine mai energică la Roma și Constantinopol, pentru încheierea unui armistițiu, care ar aduce începutul negocierilor de pace. Cu toate că intervenția de până acum n'a adus nici un rezultat pozitiv, se crede totuși, că acțiunea începută de monarhia noastră și Rusia, și împărțită și de Germania va hotărî guvernele țarilor beligerante la încheierea păcii. Italia a și dat dovadă despre intențiile sale păgnice, renunțând la acțiunea maritimă contra Turciei europene.

— **Ce face speculația.** În vederea ridicării unei universități la Dobrița, jidanii veșnicii speculanți, au început să facă „gheșefturi” cumpărând terene, pe cari apoi să le vândă cu preț în-doit, universității, pentru clădire. A fost atras de aceste speculațiuni și directorul școlii primare jidovești, un Adolf Abeles, care a cumpărat o casă, cu gând la vânzare cu câștig. N'a avut însă noroc. Cumpărată odată n'a mai putut-o vinde. A trebuit dar ea să se scape de ea, să o vândă sub prețul cumpărării, cu mare pierdere. Noul proprietar însă, tot speculant și el, a avut noroc. A vândut-o la altul cu un câștig mare de 20 mii coroane. Al treilea proprietar iar a vândut-o tot cu câștig. Chiar și al patrulea proprietar a încasat o sumă de vro-o 5000 cor. câștig curat. Norocul acestor noi speculanți la mâhnit mult pe Abeles. La întâia vindere s'a îmbolnăvit greu. Cum toți să câștige numai el să piardă. Gândul acesta îl urmărea zi de zi, cauzându-i accese de nervi. Ajunsese rău de tot. Intr'un acces a alergat la o cafenea, a scris câteva rânduri pentru familie, apoi și-a tras un glonț de revolver în tâmplă. A murit îndată. Nu mai putea suporta durerea, ce-l urmărea pentru norocul altora.

— **La fondul Dr. D. P. Barcianu** pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără de lucru al Reunirii meseriașilor sibieni au mai dăruit: Ioan Conța, învățător (Bruiu) 20 bani, Ioan Popa, paroh (Vidautul-rom.), soția sa Iuliana n. Lupea și copiii lor: Anastasia, Virgil, Mărioara și Letiția, cor. 1.20; Visarion Jacob, măestru franzelar, 20 bani; Ioan Suciu, inv. pens. (Măgărei), în amintirea ginereului său și parohul Ioachim Trifu (Verdu), 1 cor.; Florian Bologa, paroh (Marpold), 32 bani; N. Grecu, președintele „Societății piețarilor din Porcești”, 80 bani; Valeriu Florian, preot (Racovița), 20 bani; Romul Todea, din prilejul căsătoriei Dr. R. Pașca (Câmpeni) cu d-soara Armida Popescu (Sibiu) 10 cor. și Vic. Tordășianu, prezid., 10 bani.

— **Un remediu contra tifosului.** În ședința Academiei de medicină din Paris a provocat mare senzațiune comunicarea profesorului Chantemesse despre vaccinarea preventivă contra tifosului abdominal, printr'o triplă injecție de baccili ai lui Eberth, în doze din ce în ce mai mari.

În ultimele 18 luni profesorul Chantemesse

și colaboratorii săi au vaccinat după metoda de mai sus 23.000 persoane la cari s'au constatat de atunci numai 11 cazuri de tifos, cari au putut fi vindecate.

Statele-Unite au mobilizat 15.000 oameni din statul Texas, împotriva Mexico-ului.

Timp de 5 luni, trupele vaccinate în mod preventiv după metoda profesorului Chantemesse, au stat pe câmp, și în tot acest interval s'au ivit numai 2 cazuri de tifos abdominal, cari au fost vindecate.

Profesorul Chantemesse declară vaccinarea aceasta ca o foarte importantă măsură preventivă, care mai ales la trupe e indispensabilă atât în timp de război cât și în timp de pace.

— „Români, apărați-vă frumsețea patriei voastre”. Sub titlul de mai sus ziarul „Bukarester Tagblatt”, publică un articol, pe care l-a primit dela judecătorul Dr. Schütze din Rostock (Germania), un bun amic al României, pe care a vizitat-o în anul 1908.

Dr. Schütze povestește că cu prilejul unei vizite pe care a făcut-o în localitatea Schluckenau din nordul Boemiei aproape de granița Saxoniei, a văzut pe un cârciumar care era și bărbier, ocupându-se în timpul liber cu împăierea paserilor, al căror număr era enorm. Din pricina acestei industrii, ținuturi întregi din Germania au fost pustiite de paseri, astfel încât guvernul german s'a văzut silit să alcătuiască legi severe pentru ocrotirea paserilor.

Îată ce zice între altele Dr. Schütze:

„Ce vă privește pe voi, românii, toate aceste? Intocmai ca și pe noi. Țara voastră este frumoasă și atât de bogată în comori naturale, după cum a fost odinioară țara noastră. Păziți-vă ea să nu vă meargă ca și nouă! Ce credeți, de unde și furnizează cârciumarul Schluckenau marfă? Din Germania nu, căci ea este pustiită, asemenea nici din Austria. El le primește din Ungaria și mai înainte de toate din România.

Așadar frumoasa voastră țară este pustiită, pentru ca să servească lăcomiei.

Omul acesta din Schluckenau are sute de tovarăși. Vom încerca pe omul acesta să-l convințim prin acordare de premii, ca să renunțe, la acest comerț de pasări, cel puțin cu cele mari și superbe. El a făgăduit. Ajutați-ne și voi, alăturându-vă la societatea noastră „Bund Zur Erhaltung der Naturdenkmäler aus dem Tier und Pflanzenreich, Walter Beneke, Berlin S. W. 29. Gneisenaustrasse 102.

Voi însă să cereți, Corpurilor Legiuitoare ca să interzică exportul animalelor și mai cu seamă al paserilor, a căror existență este periclitată, ca să pună biruri pe vânzătoare fără sens, căci fiecare „fiară” este și folositoare; cele mai multe aduc mai mult folos decât pagubă. Faceți societăți pentru ocrotirea țării voastre și bazați-vă mai cu seamă pe zările voastre, ca să răspândească aceste mari idei. Adresați-vă societății noastre din Berlin; sub adresa de mai sus”.

— **Monumente romane în Tripolitania.** Pe câmpul de luptă dela Ainzara, la marginea desertului armata a descoperit rămășița unei biserici romane care prin forma și vechimea ei constituie un monument de mare importanță pentru studiul arheologiei. În zidul clădirii s'au descoperit o mulțime de monete romane cu efigia lui Septimiu Sever.

— **La fondul Episcopul Nicolae Popea** pentru masa învățăceilor meseriași, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu”, la stăruința dlui Laurențiu Nemeș, pantofar, găsimdu-se în Rok Falls II (Nordamerica) au dăruit: Iosif Unchiu (originar din Orlat), Augustin Iosivaș și L. Nemeș (orig. din Sibiiu), câte 2 cor.; Nic. Vermeșan (orig. din Mag), Achim Bogorim și Nic. Adam (orig. din Oena Sibiiului), câte cor. 1.23 și Vasile Tarcea (orig. din Mag), 1 cor. La același fond au mai

dăruit: Dr. Aurel Crăciunescu, prof. sem., 50 bani; Trandafir Dragomir, paroh (Arpașul inf.) 1 cor.; dna Maria Penciu n. Popea (Hațeg), în amintirea zilei onomastice a preaiubiților săi soț și frate Nicolae Penciu, fost jude r. și Nicolae Popea, fost episcop în Caransebeș, 10 cor. și Vic. Tordășianu, preșident 10 bani, iar din lădița învățăceilor s'a ridicat cor. 9.01. La legatul Victor Petrișor al acestui fond pentru ajutorarea copiilor din Veștem, aplicați la meserie, mama decedatului, dna Petrișor, a plătit rata a 2-a de 20 cor.

— **A VI-a serată literară.** Duminecă seara 24 Decembrie, se va ține a VI-a serată literară a muncitorilor români din Arad cu un program bogat. Conferență, declamațiuni, arii muzicale din violină și flaut. Serata se va ține ca de obicei în sala mică dela „Mileniu”. Intrarea liberă. Participanți sunt rugați să vină în număr cât de mare.

— **Dare de seamă.** La concertul corului bisericesc din Budapesta aranjat la 25 Noembrie a. c. au binevoit a suprasolvi următorii domni și doamne: D. Dr. Iosif Gall 100 cor., d. Serb și d. A. de Moesonyi 50 cor., I. P. S. Sa Ioan Mețianu metr., d. Gh. Derussi consul. d. I. de Pușcariu, d. Dr. Gh. Pop de Băsești, d. Dr. T. Mihali dep., d. T. Muntean preot în Delinești 20 cor., P. C. Sa Ghen. Bogoeviu protosincol 14 cor., I. P. S. Sa Filaret Musta vic. ep., d. Gh. Sida 12 cor., d. I. Georgia protopop în Borșineu, d. Dr. Gh. Dobrin adv. d. I. M. Roșu adv., d. Dr. L. Tămășdan adv., d. Dr. A. Vaida dep. diet., d. Dr. P. Pentia adv., I. P. C. Sa Augustin Hamsea, d. S. Brinzei, d. I. Pitișteanu, dna H. Maniu, dna I. Zomborean 10 coroane, Dr. Gh. Bilascu med., I. Canidachi, N. Brinzei și M. Gh. Rădulescu farm. 8 cor., D. Dr. Gh. Popu jud. la Curie, dna E. Hornoiu, d. A. Paul, d. I. Mezei jud. pens. la Curie, d. Gh. de Matuska, Casa de păstrare din Sasca câte 6 cor., Dnii D. Birăuțiu, I. Noaghea, C. Popescu, P. Ionașiu și Societatea universitarilor sârbi câte 5 cor., dnii Dr. L. Lința, Dr. T. Babes, N. Bojinea câte 4 cor., dsoara Nina Papp (Beiuș), dnii I. Petra, T. Popoviciu, A. Husari, Dr. Benghis câte 3 cor., d. N. Dumitreanu 2 cor., d. I. Tat și d. V. Tirnea 1 cor., Societatea stud. tehnici 50 coroane. Ulterior am mai primit dela d. Br. Duka G. de Kádár 20 cor., iar dela d. A. Sequens prof. teolog în Caransebeș am primit ca donațiune 2 compoziții de d-sa: „Liturgia sf. Ioan” și „Ingerul”. Au intrat cu totul 1091 coroane. S'a spesat 812 cor. 90 fil. Venitul curat a fost: 278 cor. și 10 fileri.

Primească toți aceștia expresiunea deosebitelor noastre mulțumiri pentru distinsul lor sprijin, care ne încurajază la o activitate cu mult mai intențită în viitor și pe care cu deosebită satisfacție îl primim ca o consacrare a procedurii noastre ireproșabile și mai presus de toate naționale.

Mulțumim deosebi tuturor acelor cari cu autoritatea lor ne-au ajutat mult la menținerea disciplinei, care trebuie să ne călăuzească întru toate. Îndeosebi patronului Dr. Iosif Gall. Totastfel mulțumim dnelor Hortensia Popescu-Birăuțiu, Gabriela Ionescu, domnișoarelor Delia Popu, Aurelia Murariu, Georgina Roșu și Genia Munteanu, dlui C. Olariu și tuturor acelor cari cu atâta amabilitate și-au oferit prețiosul concurs și n'au crutat nici o osteneală pentru reușita bună a concertului.

Dr. Liviu Lința, președinte.

x **Seminarul iuridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farakas** (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului iuridic, e de dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațională.

x **Gustav Tátray** — Oradea-mare, str. Răkoczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

x **Adolf Nadler**, fabrică de oroloage pentru turnuri, Budapesta VIII. str. Prater 2. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

ECONOMIE

Lipitorile emigraților în America

Asupra nenunțatelor și neomenoaselor ploatări, la cari sunt expuși emigranții din America din partea bancherilor și notarilor publici s'a scris din când în când și în ziarele noastre. Se urcă la milioane de dolari sumele perdate pe calea acestor bancheri și notari și la sute de mii numărul acelor cari au fost și sunt storși de aceste lipitori ale emigraților americani.

După o statistică publicată în o revistă de specialitate maghiară, din partea unui corespondent al ei din New-York sumele cu cari au fost păgubiți în ultimii 15 ani numai emigranții din Ungaria din partea bancherilor din America urcă la cel puțin 200 milioane dolari sau 100 milioane coroane. Singur în anul expirat pierderile cunoscute se urcă la aproape Cor. 1,200 milioane dolari sau 6 milioane coroane.

Numărul bancherilor cari speculează la bursă câștigați de emigranți în fabricile și minele americane se urcă la mai multe sute. Și toți aceștia pot manipula în dragă voie și fără nici o responsabilitate morală sau materială mai serioasă. Bancherii aceștia, în cea mai mare parte a lor lipsiți de avere, nu numai că socotesc taxe de rânduie pentru munca relativ mică, ce o au cu depunerea banilor în patrie, dar și întârzie de regulă cu expediția, fiindcă întrebunțează banii încasați pentru scopurile lor proprii de speculație. Aproape nu există în Statele-Unite localitate unde emigranții din Ungaria, unde să nu se afle și un bancher ungar. Căci deschiderea unei bănci în America nu cere nici o calificare. În unele state, ce este drept, se recere depunerea unei caștuni de 5—10—50 mii dolari, dar aceasta este vește de cele mai multe ori numai pentru seducerea bieților oameni neștiutori și creduli. Garanția adecă nu trebuie depusă în bani gata sau în efecte, ci în forma unei caștuni sau bond cum se face în America. În Statele-Unite sunt numeroși societăți, cari pentru sume frumoase depun în țara lor bond-uri, speculând așa, că chiar și în caz că bancherul ar fugi, dela societate se poate prinde despăgubire numai prin proces intentat împotriva lui. Iar pentru proces trebuie avocați care în America este foarte scump, încât oamenii, deja despoiați de averea lor cu greu se pot tăra să mai facă nouă cheltuieli cu procesul.

Sunt ce este drept și bancheri onești și serioși în America; în general însă din punct de vedere juridic nici unul din acești bancheri nu este vrednic de încredere, fiindcă întreprinderea sa nu este sub nici un fel de control legal, iar garanția oferită în formă de bond se poate întrebunța pentru acoperirea eventualelor pagube numai, dacă fiecare păgubit își validitează prin proces drepturile față de societatea de bond. Este evident că bancherii fac speculă cu banii emigraților în diferite întreprinderi, la bursă etc. Dacă speculațiile reușite sunt toate în bună ordine, dar dacă se pierd banii bieților emigranți bancherul simplu dispăre și emigrantul poate plânge după banii pierduți.

Tot astfel sunt și notarii publici din America. Este o mare greșală a poporului emigrat în America că trăiește în credința, că notarii publici regești dela noi, cari sunt calificați pentru acest post. În America pentru a putea fi notar public nu se cer nici cunoștințe juridice și postează nici un fel de calificare; este de ajuns dacă curențul știe cetii și scrie și și-a câștigat cetățenia americană. De aici provine apoi că numărul notarilor publici cari funcționează în America este legion. În anul 1909 au fost singuri în New-York 26.000 de notari publici, între cari comercianți, păpucari, bărbieri, proprietari de institutute de pompe funebre, măsurari, lăcătuși, bătăși, bancheri, agenți, tipografi etc.

Dacă vrei să-ți cumperi ghetete solide și bune, pălării, albituri și mânuși moderne, cu preț moderat, atunci adresează-te numai la prăvălia cea mai mare din Bihor alui

Mannhardt Jenő mai înainte **Leitner Lázár**, Nagyvárad, Zöldfa-utca Nr. 13.

Cine ne părănește pe noi și noi îl părănim!

In sensul legii adocă notarii publici nu sunt dreptăți decât a documenta identitatea subscrisorilor de pe contracte, acte oficiale și pe declarații făcute sub jurământ. Alte lucrări, apartinând sferei de competență a avocaților și notariilor publice regiști, nu le-ar fi permis să înlocuiască; se îngrijesc însă ca poporul să creadă că funcția lor este egală cu a notarilor publici din America, în fapt însă îi exploatează în modul cel mai barbar, încât — nu există nici un soi de simpatie, pe care să nu-l practice notarii publici din America.

Singuraticile state deja de multă vreme caută și mijloace pentru reglementarea notarilor publici; în unele state se cere calificare și s'a redus numărul lor; consulatele Austro-Ungare nu fac tot pentru pedepsirea abuzurilor comise de notarii publici. Mai bine pot însă feri poporul de mrejele primejdioase ale bancherilor și notarilor publici din America organele noastre de publicitate și toți acei cari au prilej a veni în țară cu poporul, luminând pe cei emigrați și pe cari se pregătise a emigra în America, pe cei și pe rudeniile, prietenii și cunoștințele emigraților ca să se ferescă de bancherii și notarii publici din America și să nu se lase înșelați de ei.

Mult ajutor și bune sfaturi va putea da în țară această emigranților Români din America noua filială a „Albini”, ce se va deschide în New-York și care va avea în toate cen-trele emigranți români mai numeroși, oamenii legați de cea mai deplină încredere. „Revista Economică”.

POȘTA REDACȚIEI.

Chereșu-Cluj-Mărcuța. De ce nu răspundem întrebărilor din „Românul” în chestia articolului „Consecvența în materie politică”? Articolul nostru a apărut la 5 (18) Septembrie 1910, iar răspunsul nostru se adresează la 3 (16) Decembrie 1910. Vom răspunde deci și noi la anu... când vom răspunde și d. Dr. Teodor Mihali la somările adresate. Dacă vom ține și atunci de cuvânt să răspundem la... fleacuri.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Demetriu Mărginean, Vârmeză. Am primit 5 cor. în prezent până la finea anului 1911.
Gavril Selegian, Timișoara. Am primit 7 coroane în prezent pe quartal IV. 1911.

Dr. Gheorghe Crăciun,

fost extern la spitalele din Paris, consultă pentru boalele urinare-sifilitice.

Injecții cu preparatul „Ehrlich 606”

Temesvár Erzsébetváros,

Bégabalsor 5.

BIBLIOGRAFII.

Către cetitorii revistei „Luceafărul” N-rul 24 al Revistei „Luceafărul” aduce următoarea informație despre viitoarea formă a revistei:

Revista „Luceafărul” dela 1 Ianuarie 1912 începe o nouă viață. Munca de un deceniu, desfășurată pentru răspândirea culturii și a literaturii în sânul popoului nostru, vrea să și-o sârbeze prin inaugurarea unei activități mai largi și mai rodnice. Călăuziți de principiul că o revistă trebuie să se nizuiască mereu spre deservărire, n'am cruțat nici o jertfă ca „Luceafărul” dela 1 Ianuarie 1912 să poată apărea în condiții mult mai superioare, ca până acum. Din revistă bilunară, s'a făcut revistă săptămânală, prin urmare în loc de 24 numere, cetitorii vor primi în viitor 52 de numere pe an. Mărimea și forma externă a revistei va rămâne neschimbată, va avea deci aceeași înfățișare frumoasă ca în trecut. Voind să facem din revista „Luceafărul” o oglindă, în care să se resfrângă toate manifestările vieții noastre publice, în viitor va apărea ca revistă pentru literatură, artă și politică, și va trata toate chestiunile la ordinea zilei, cari sunt hotărâtoare pentru trezirea la conștiință și pentru întărirea națională a popoului nostru. „Luceafărul” nu va fi, deci, ca până acum, numai revistă beletristică, ci va fi o revistă culturală-politică, în care se vor pune probleme din diferitele ramuri de activitate și anume: va trata în studii și articole, chestiuni din viața noastră bisericească, școlară, economică, socială, literară, artistică, politică și științifică. Pentru toate aceste ramuri revista noastră a reușit să găsească în jurul ei mulți specialiști. Pentru ca revista să fie mereu sprijinită și controlată în activitatea ei s'a pus sub conducerea unui comitet de redacție din care fac parte următorii: Directorul Octavian Goga, I. Agârbiceanu, Dr. Tiberiu Brediceanu, Dr. Constantin Bucsan, Al. Ciura, Dr. Silviu Dragomir, I. Enescu, Aurel Esca, Dr. Onisifor Ghiu, I. Lăpăduș, Dr. Ioan Lupăș, Gh. Popp, Dr. Pavel Roșca, V. Stanciu, Lazar Triteanu și Redactorul Octavian C. Tăslăuanu.

Pe lângă acești membri ai comitetului de redacție, revista „Luceafărul” are următorii colaboratori: D. Anghel, Andrei Bărbăntău, Zaharie Bărbăntău, G. Bogdan-Duică, Dr. Ioan Borcia, Al. Cazaban, Ilarie Chendi, Ioan Ciocărlan, Virgil Ciolfec, D. N. Ciotori, Otilia Cosmuța, Maria Cunțan, Victor Eftimiu, Elena Farago, Emil Gârleanu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodos, Șt. O. Iosif, Eugen Lovinescu, Corneliu Moldovanu, Dr. G. Murnu, Dimitrie Nanu, V. C. Osvadă, I. Paul, Cincinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitig, Dr. Sextil Pușcariu, G. Rotică, Mihail Sadoveanu, C. Sandu-

Aldea, M. Săulescu, M. Simonescu-Rimniceanu, V. Șorban, I. U. Soricu, Victor Stanciu, Caton Theodorian și Alexandru Vlahuță.

Cu ajutorul acestor colaboratori și a altora, cari ne-au făgăduit sprijinul, revista „Luceafărul” va fi una dintre cele mai bune reviste românești. Ea va avea, pe lângă partea literară bogată și aleasă și pe lângă articole de îndrumare culturală, literară și politică, următoarele cronici: bisericească, școlară, economică, literară, artistică, istorică, din România, dramatică, politică, socială, științifică, filozofică și altele. Aceste cronici se vor succeda număr de număr, așa că revista „Luceafărul” va fi foarte variată în informații privitoare la întreaga mișcare a vieții culturale dela noi și din străinătate.

Pe lângă acestea va da în fiecare număr câte un a-daus artistic fie în colorii, fie în reproduceri simple, iar pe pagina ultimă va publica caricaturi și cronici ve-sele, pentru distracția cetitorilor.

O revistă în asemenea condiții nu a mai apărut la noi de aceea suntem încredințați că publicul o va primi cu un adevărat entuziasm.

Pe lângă marile îmbunătățiri ce le-am făcut, prețul abonamentului s'a urcat numai cu patru coroane pe an. Abonamentul va fi deci următorul: În Austro-Ungaria: 1 an 20 cor., 6 luni 10 cor. Pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 16 cor., 6 luni 8 cor. În România și străinătate: 1 an 25 cor., 6 luni 13 cor. Prețul unui număr: 40 bani (în România 50 bani).

Apelăm la toți sprijinitorii culturii românești să caute a răspândi revista „Luceafărul” în cercuri cât mai largi. Ceice vor plăti abonamentul pe întreg anul 1912 până la sfârșitul lunei Ianuarie 1912, au dreptul la premii, pe cari le găsim înșirate pe coperta revistei.

Redacția și Administrația, Sibiu (Nagyszoban) Str. Șaguna Nr. 6.

N. Zaharia

Tipuri sociale. Intrigantul. Arivistul politic. Parazitul politic. Nihilistul intelectual. Arivistul literar. Funcționarul arivist. 4 cor. 1.50, ed. de lux cor. 2.50 + 10 fil. porto.

La Librăria „Tribunei” se află de vânzare pe anul 1912: De toate și din toate pentru popor sau Cartea Neamului cuprinzând: Date istorice. Tradițiunile. Credințele și datinele popoului român, — aranjate lunar. Literatură și Calendar. Intocmit și mult adăugat de E. Elefterescu 4 2 cor. + 20 fileri porto, recomandat 48 fileri.

Biblioteca parohială Nr. 1. Predicile ținute la Metropolia din București de Metropolitul Antim Ivi-reanu. (1079—1716). Ediție nouă 4 1 cor. + 10 fil. porto.

Dumitru Alexiu. Creșterea păsărilor domestice 4 1.50 + 10 fileri porto; D. Alexiu. Cultura legumelor (ed. II-a) 4 2.75 + 10 fileri porto; D. Alexiu. Cultura arborilor roditori 4 2.25 + 10 fileri porto. (ed. II-a).

... 180

RĂȘBOIU ȘI PAGE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Cosbul.

(Urmare).

(Va urma)

străzile pline de soldați, Alpatiei abea își des-cu drumul. Noaptea se lăsase de tot când, nu de-a de reseruce, trăsura nu mai putu înainta. O ca-mai multe prăvălii ardeau, flăcările aci dispăreau în fum negru și gros, aci isbucneau cu tărie lumii și a giorno mulțimea de pe piață. Alpatiei zări doi și un om învălit într'o manta, cari scoteau grin-ză și le duceau într'o curte vecină unde alți duceau o clae de fân.

Alpatiei strigă o voce cunoscută.

— Excelența Voastră, tătucule! strigă numai de-Alpatiei, recunoscându-l pe tânărul prinț.

— Prințul Andrei se ținea călare la spatele mulți-pei privea pe Alpatiei.

— Ce cauți aici? îl întrebă el.

— Excelența Voastră! strigă Alpatiei, și isbucni în — Suntem oare pierduți?

— Dar tu ce cauți aici? repetă prințul Andrei.

— Aici aceia flacăra se înalță luminoasă, arătând Alpatiei fața palidă și suptă a tânărului său stăpân.

— Prințul Bolkonsky își explică misiunea — cum și greutățile ce le întâmpina la întoarcere.

— Suntem oare pierduți. Excelența Voastră? în-treabă el din nou

Prințul Andrei nu răspunde nimic, ci își scoase car-netul, rupse o foaie dintrînsul și scrisese sorei lui:

„Smolensk se predă. Lyssigori va fi ocupat în opt zile de dușman; plecați imediat la Moskova. Trimiteți-mi vești dela voi printr'un emisar, la Usoiage.”

Prințul Andrei îi explică lui Alpatiei măsurile ce trebuiau luate pentru călătoria bătrânului prinț, a prin-tesei Maria, a micului Nicolae și a profesorului său.

Nici nu sfârșise de vorbit și un șef de stat-major încinjurat de suită, se apropia de el în galop.

— Dta ești colonelul, strigă șeful de stat-major eu un accent nemțesc și cu o voce pe care prințul Andrei o cunoștea. — Vezi că se aprind casele în prezența d-tale, și rămâi nepăsător? Vei răspunde de aceasta, strigă Berg, șef de stat-major al aripei stângi de in-fanterie: post „foarte plăcut” și foarte „bine văzut” după cum zicea el.

Prințul Andrei îl privi și fără a-i răspunde urmă să dea instrucțiuni lui Alpatiei.

— Le vei spune că aștep vești dela ei până la 10, și dacă nici la 10 nu le primesc, mă voi vedea silit să las totul și să viu eu însu-mi la Lyssigori.

— Scuză-mă prințe, făcu Berg recunoscându-l pe prințul Andrei, n'am făcut decât să execut ordinele ce le-am primit, fiindcă eu execut întotdeauna ordi-nele.

În momentul acela tavanul unei case pline de marfă, se prăbuși în flăcări. Poporul urlă ca un ceou conști-ent al sgomotului incendiului.

Omul cu mantaua strigă, ridicând brațele în sus: — Așa-i bine, așa-i bine, fraților!

— Este însuși proprietarul, strigară mai multe voci în jurul lui.

— Așa dar, vei repeta tot ce ți-am spus, adăogă prințul Andrei și fără a adresa nici un cuvânt lui Berg

care sta făcut alături de el, el își puse calul în mișcare și dispăru în ulicioară.

XVIII.

Din Smolensk, trupele rusești urmară să bată în retragere, urmărite de-aproape de francezi.

La 10 August, regimentul comandat de prințul An-drei o porni pe drumul mare, aproape de Lyssigori, de mai bine de trei săptămâni căldura persista, fără o pi-cătură de ploaie. În fie-care zi se vedeau pe cer nori creți, dar spre seară ei dispăreau și soarele apunea într'o brumă roșietică. Din fericire, în timpul nopții pământul era înprospătat de rouă. Grful, care nu fu-sese secerat, se usca iar spicele lui se răspândeau pe jos. Bălțile secau, vitele gemeau de foame ne mai gă-sind iarbă pe livezile arse de soare. În pădure, noaptea, era răcoare atât timp cât pica rouă; dar pe drumul mare unde treceau trupele era un pârjol, chiar în tim-pul nopții; de-asemenea și în codrii mai deși.

Roua se topea în praful nisipos de pe șoseaua, dos-pită până la un sfert de metru de adâncime.

În zori de zi, trupele se puneau în mișcare. Convo-iurile de artilerie se infundau fără sgomot până la osii, infanteriștii intrau până la glesne în colbul înă-bușitor și arzător. Roșiile și picioarele soldaților fră-mântau o parte din acest colb, dar restul plutea ca un nor deasupra trupelor, intrînd în ochi, în păr, în u-rechi, în nări și mai ales în plămâni oamenilor și ale dobitoacelor. Pe măsură ce soarele se ridica la orizont, norii de praf se înalțau mai sus și prin acest colb sub-țire, soarele apărea ca o bilă roșie.

(Va urma)

A apărut și se găsește de vânzare la „*Librăria Tribuna*”:

„Insemnările unui trecător”

crâmpete din sbuciumările dela noi
de Octavian Goga.

Prețul 3 Cor. în România Lei 3.50 plus 30 fil. porto, recomandat 60 fil.

„Din țări străine”

scrierile inedite alui Dr. Iuliu T. Mera.

Prețul 2 Cor., în România Lei 3.50 plus 20 fil. porto, recomandat 50 fil.

Leo Tolstoi

„RĂSBOI ȘI PACE”

Volumul I de 280 pagini, costă 1 cor. 50 fil. + 20 fil. porto. De vânzare la „*Librăria Tribuna*”.
Volumul II este sub tipar.

Ilustrate de Crăciun și Anul nou buc. 6, 10, 14 și 20 fil.

— Cine vrea să câștige frumoase cusături românești să cumpere lozuri de ale loteriei organizate de Reuniunea femeilor din Arad.

Prețul unui loz 1 cor., comanda să se adreseze la „*Librăria Tribuna*”, adăugându-se și portul postal.

La *Librăria „Tribunei”* să află de vânzare „*Pomelnicul viilor și morților*” legat în pânză, aurit cu prețul de 50 fileri plus 5 fileri porto.

Anunț literar.

A apărut:

„Almanahul scriitorilor dela noi”.

O foarte interesantă și vastă carte, care cuprinde fotografiile alor 46 scriitori născuți în Ardeal, Tara Ungurească și Bănat, viața lor pe scurt, înșirarea cărților ce le-au dat la lumină și o bucată literară, vre-o poezie, o năvelă ori ceva știință, nepublicată încă.

Pentru întâia oară ni-e dat nouă Românilor de prețutindenea, ca să avem o astfel de carte la îndemână, care ne face cunoscuți pe cei mai de seamă scriitori născuți dincoace de Carpați, azi în viață.

„Almanahul scriitorilor dela noi” e o oglindă fidelă a aproape tuturor talentelor scriitorilor dela noi, și e un mângârițar prețios pentru fiecare casă românească! Căci cine nu dorește să cunoască și înfățișarea și viața celor mai de seamă fii ai neamului său, al căror scris îl cetește zilnic în ziare și prin reviste?

„Almanahul scriitorilor dela noi” mai are apoi încă un capitol interesant și de mare preț: capitolul presei. Se arată în facsimil capurile tuturor foilor românești de dincoace de Carpați, se expune pe scurt istoricul fiecăreia, ce procese a avut până acum, cari i-au fost colaboratorii mai de seamă și cine scriu de prezent la ea.

„Almanahul” la sfârșit are și Calendar pe 1912, așa că ori cine cumpără „Almanahul scriitorilor dela noi”, nu mai are nevoie de alt calendar în casă!

Deoarece cartea aceasta s'a tipărit numai într'un număr restrâns de exemplare, on. public e rugat să grăbească a o comanda, ca fiind o carte aievea prețioasă, interesantă și instructivă.

Un exemplar costă trimis franco cor. 1.80. Se poate comanda dela editor (*Librăria Naț. S. Bornemisa*) din Orăștie—Szászváros, și dela „*Librăria Tribuna*” din Arad.

Celor ce comandă mai mult de 5 exemplare li-se dă exemplarul cu 1.60 Cor. franco, iar la comanda de peste 10 exemplare 1.40 Cor. exemplarul.

Comanda peste 10 exemplare să se facă direct la librăria editoare.

A apărut:

„Amintiri” de Al. C. C. C.

ea cel dintâi volum din „*Biblioteca scriitorilor dela noi*”, în care se vor tipări rând pe rând toți scriitorii români din Ardeal, Tara Ungurească și Bănat, morți și în viață.

Volumul „Amintiri” are 264 pagini și cuprinde 23 nuvele, a căror subiect e luat din viața fraților noștri Moți din Munții-Apuseni și din viața autorului. Bucățile sunt scrise într-o neaoșă limbă românească și cu multă putere și limpezime, și cu mult simțământ, fiecare bucată te captivează, procurându-ți o rară mulțumire sufletească.

De mult n'a apărut la noi Români o carte așa de frumoasă și ca prezentare tehnică, mai ales ea e adevărat eveniment pentru literatura noastră din Ardeal.

Se poate comanda dela autor (*Librăria Naț. S. Bornemisa*) în Orăștie—Szászváros, și dela „*Librăria Tribuna*” — Arad. Prețul unui exemplar e 1.60 + 20 bani porto.

Cel mai frumos, mai elegant calendar pe 1912 e neapărat Calendarul

„Lumea ilustrată”

Conține 160 pag. cu bogate, variate și admirabile reușite ilustrațiuni și tipărit pe hârtie de lux — D. pozit. general: *Librăria Ig Herz*, București, România. — Prețul Cor. 1.50 — Se află de vânzare și la „*Librăria Tribunei*” — Porto 20 fileri.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„*Tribuna*” institut tipografic, Nichin și cons.

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

in

BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă „*Apollo*”).

Cine vrea să cumpere
vițe americane

„RIPARIA PORTATIS”

pentru altoit, să se adreseze preotului Petru Pelle din Miniș (Ménés) comitatul Arad.

Calendarul Național pe 1912

! întocmit de redacția folior dela Orăștie, e calendarul care duce în casele
! Român or ch purile cele mai înălțătoare de suflet! Ei ne arată:

MIHAI VITEAZUL intrând birutor pînă la poarta cetății dela Alba-Iulia, sună ce a cucerit Ardealul și ajungând acum el Domn și este acest colț de țară românesc! Apoi când, dușă asta, a mers de a cucerit și Moldova, ajungând a fi, pe-o vreme: **Domn al tuturor Românilor!** — Ne arată apoi pe:

TUDOR VLADIMIRESCU, eroul poporului din Muntenia, când a alungat de zbirii poporului din București și primește jurământul de supănerie al boierilor! Apoi în al doilea chip: „Prinderea lui Tudor Vladimirescu” de către mișcarea Grei și Turci, de-l duc și-l omoară:

Și alte multe chipuri interesante și plăcute. Apoi bogat material de cete: povești, nuvele, poezii, glume și povești bune.

Tare interesantă e acea parte din „Calendarul Național”, care ne arată felurile scrisori de pe fața pamântului!

Văzut-ai vreodată scrisoare grecească? De asta ai putut vedea mai ușor; dar grecească monumentală și grecească hikincă? De acestea mai greu.

Dar scrisoarea coptică (de pe la Cairo și Alexandria).

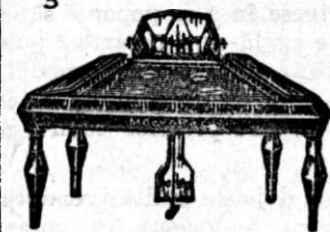
Dar scrisoarea evreiască de rînd? Apoi evreiască zisă „*Meruba*” și cea zisă „*hebraică*”, cu puncte și fără puncte? și în urmă cea „*rabinică*”? Nu le vei fi văzut.

Dar scrisoare turcească-arabă, ai văzut? E foarte interesantă, dar grea la scris! De aceea Turcul care știe scrie, e deosebit printre ceilalți, ca la noi un popă printre alți oameni fără carte.

Dar scrisoarea „*sinană*” văzut-ai? E de tot fină și incurcă-ă. Mai aleasă și ca cea arabă!

Dar scrisoarea din Tibet, ei rățică și sprîntenă.

TIMBALE

cu organism tentat de oțel, dă sunete re-sonante foarte plăcute. se pot călăta și pe raze. — Gramele foane cu plăci tistice, — vioare flaute, harmo-

nici ș. a. — Numeroase distincții și medalii primate ca răspătă. Inventatorul pe al lui modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gra-

Mogyórossy Gyula,

kir. szab hangszergyár

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71

Gruber Dezső

magazin de pălării și articole de modă pentru băbați.

Cluj Kolozsvar

Colțul str. Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul Fă-

Noutăți în diferite soiuri de

pălării

pentru domni și copii, albituri, cravate și tofelul de articole. Preturi solide. Serviciu conștiințios. — Comanda din provincie se execută prompt și — francate în cel mai scurt timp.

Trimiteți cereri și bani la

Administrația „Libertatea” în Orăștie (Szászváros)

Să află și la „*Librăria Tribunei*” în Arad.

Numărul telefonului 26.

Ujj János,

abiliment industrial de cement,
Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.
(Aradmogye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo și
mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi,
gole, inele de fântâni cu fer, plăci sub
podebe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Execută stabiliment lucrează și proiecte
de cheltuieli și planuri pentru poduri
de beton cu constaucție de fer și pen-
tru betonizarea trottoarelor.

M. Schromm
mehanic
Brașov—Brassó
Hosszú-utca No. 27.

Recomandă în atențiunea onor. public
în loc și jur
marele său atelier mehanic
organizat în Brașov, Hosszú-utca 27, unde
se execută tot-felul de lucrări atinge-
toare în aceasta branșă, precum:
mașini de cusut, biciclete,
gramofoane și apaducte,
pe lângă prețurile cele mai convenabile
execuție solidă și punctuală.

Ce faceți băieți? — Tata ne-a
dat voie. Căci fumăm doar tuburi veri-
tabile Antinicotin firma „JACOBI”
în cutii de lemn

Păziți! Sunt veritabile numai cu inscrip-
țiunea »JACOBI«.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARHITECT
ARAD,

Strada Deák Ferencz Nr. 20/a.

Cu onoare încunostințez onor. public, că în
branșa arhitectonică execut totfelul de
întreprinderi de transformări de zidiri vechi,
repararea de biserică române și școli, precum
și zidirea lor. Cu planuri și bugete servesc
la cerere. — Comande primesc atât din loc cât
și din provincie. Prețurile-s foarte moderate.

Cu stimă:

Teodor Cioban

In grădina de iarnă a

„Hotelului Central”

condusă în spirit modern; — Onoratului
Public i-se servesc mâncări și beuturi, de
cele mai bune, cari mulțămesc ori-ce pre-
tenții. — După teatru se capătă cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi
stau la dispoziție săli separate.

Zilnic taraf de țigani, de primul rang.

In cafenea se poate lua asemenea
după reprezentațiile teatrale — cină.

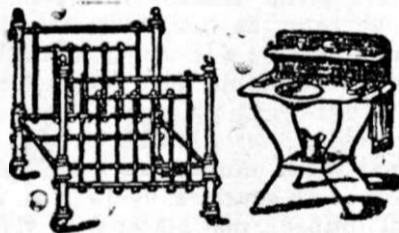
Cu distinsă stimă: **Augustin Csermák,**
hotelier.

Telefon Nr. 847.

Garai Károly,

fabrică de mobile de fier,
ARAD,

József főherceg-ut 11. colțul str. Karolina.

Lucrează mobile de aramă dela cele mai simple
până la cele mai moderne, — expediție inter-
națională în toate părțile lumii. Reprezentat în
toate orașele mai mari din țară și străinătate.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu olei brut, de la 4—100 HP.

Motoarele mele patentate au regulator cen-
tral și mecanism de așezat cu mâna. —
In urma arderei regulate a oleiului, motoa-
rele nu produc nici un miros nepăcut. —

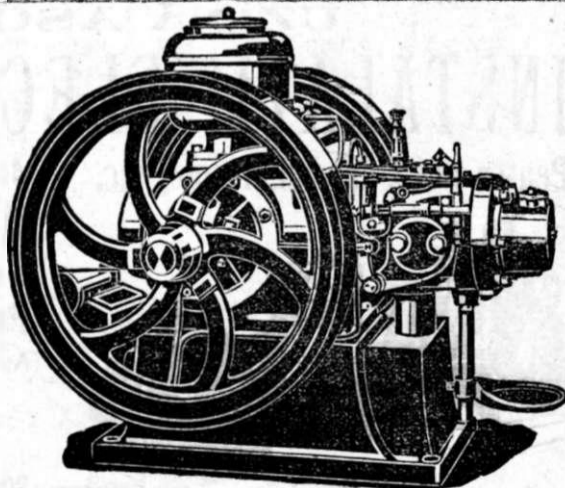
Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 filer.

Surányi Viktor,

inginer-mechanic diplomat.
Budapest, VI., Lázár-utca 18.
(Îndărătul Operei)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine.
Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzin și gaz.

Gafea și Tea

Extras din Catalogul lui Kotányi János:

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Chlgr.	Cor. 150
Portorico 1/2	> 170
Cuba 1/2	> 170
lava aur	> 170

Cafea prăjită:

(In prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Chlgr.	Cor. 170
Calitate fină 1/2	> 2—
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Me- nado, Mocca) 1/2 Chlgr.	> 240

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Chlgr.	Cor. 250
Tea de Congo 1/2	> 3—
Mixtură pentru familie 1/2 Chlgr.	> 5—
Tea imperială foarte fină 1/2	> 6—
Tea Ceylon foarte aromatică 1/2	> 7—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Chlgr.	> —75

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor. 170
1 litru rum fin de Brazilia	> 220
1 sticlă 7/10 rum fin de Jamaica	> 330

Renumitul »ARDEIU KOTÁNYI« se
vinde în cutii originale.

Kotányi János,

mare comerciant de cafea și tea.
(Seghedin, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și
ARAD, József főherceg-ut Nr. 3.
in edificiul băncii „Arad-Csanádi Takarékpénztár”.
Nr. telefonului 809.

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

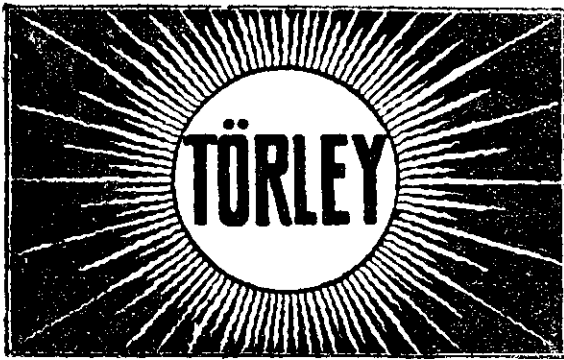
E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea
de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a
cărora sânge și sucuri trupești sunt atrofiate și cari
în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele
și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală.
E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se
pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei
deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce
privește viața sexuală — trebuie să fie cineva căruia
oamenii să și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu
încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns
însă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să
ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințios,
care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și
știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci
apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop
e institutul renumit în toată țara al Dr.-ului **PALOCZ,**
medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Kör-
ut 13. unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește
ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra
vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupești ale
bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organis-
mul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile
sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. **PALOCZ**
vindecă deja de ani de zile repede și radical cu meto-
dul său propriu de vindecare, chiar și cazurile cele mai
neglese, ranele sifilice boalele de țeve, bășică, nervi
și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, ur-
mările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă,
slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile,
boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor
sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare se-
parată și esire separată. In ceea ce privește cura, de-
părtarea nu este piedică, căci dacă cineva, din orice
cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da
răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în
epistolă e de ajuns a se înălțura numai marca de răs-
puns). Limba română se vorbește perfect. După înche-
ierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite
fiecăruia. Institutul se îngrijește și de medicamente spe-
ciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m.
și până la 5 ore p. m. (Duminea până la 12 ore a. m.)

Tratament și cu Salvarsanul Ehrlich 606.

Adresa: Dr. **PALOCZ,** medic de spital, specialist în
Budapesta, dela 1 Nöemvre IV., Muzeum-körut 13.

Cine voiește

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

Greciu & Voda
din Lușoș,

care dispune de căzănării mari proprii în Bănat și Ardeal.

Birou de informații !!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministere și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

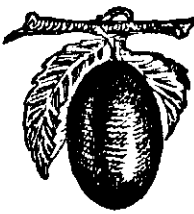
MOBILE

pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garzon, saloane, otele, cafenele, restaurante și palate; mobile de aramă și fier, covoare, perdele, candelabre, pianse se trimit oriunde pe lângă plătire cu bani gata, ori în condiții favorabile de plată. Album bogat ilustrat 1 coroană.

La aranjare deplină trimitem voiajeur pe spesele noastre.

MODERN LAKBERENDEZÉSI VÁLLALAT
Budapest, IV., Gerlóczy-utca 7
(Lângă primăria centrală.)

Ilustrate cu motive românești și cu vederi din România ș. a. se pot căpăta la »Librăria Tribunei«.

In atenția omiculatorilor!

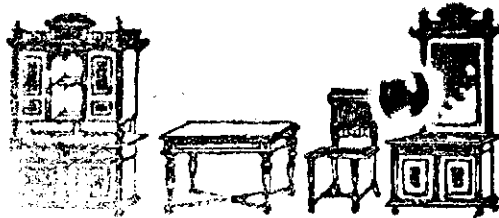
Ofer altoi de pruni bosniace ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuice și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.

MAGAZIN DE MOBILE

Joan Réthi

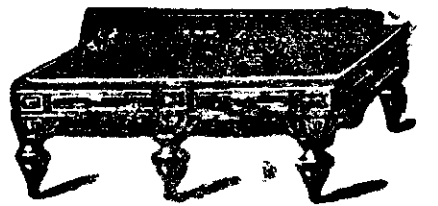
negher artistic pentru edificii și mobile, în Sibiu — N.-szeben, Elisaberg. 20.

Primesc ori-ce lucrări pentru aranjamente de școale, biserică, magazine, birouri și locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pe lângă livrare promptă prețuri moderate și din material uscat. Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

Primul atelier de biliarde din Brașov

MERTH JÁNOS,
Brassó, Csizmadia-utca 8. sz.

Pregătește din material excelent și uscat totfelul de biliarde, în stilul cel mai modern, primind pe lângă prețuri foarte moderate și reparatură.

Ottoiuri de struguri

expediază, garantând de soră vișă americană, netedă și cu rădăcini, precum și în diferite soiuri, recunoscută de trainice, asortiment bogat

Kéküllöment első szőlőoltvány-telep

Proprietar: **Caspari Fügyes**, Medgyes 16 (Nagyküküllőmegye).

Poziții și cereți prețuri curente ilustrate. Din prețul curent se pot ceta scrisori de recunoștință din toate părțile țării; și așa toți cei ce doresc să comande pot cere mai întâu informații de la persoanele cunoscute așa verbal ca și în scris, despre încrederea ce o pot avea în firma de sus.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fer pentru clopote.

ANTONIU NOVOTNY — TIMIȘOARA — FABRICA

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricute, spre facerea de clopote întregi, armatoase pe garanție, de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel acutite de crepare. Sunt recomandate **CLOPOTELE GĂURITE** de dânsul în cauză deosebire. Veniate și prețuri moderate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg este egal în ton cu un clopot de 461 kg. patentat după sistemul vechiu. Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor — și cu ajustare de fer bătut ca și spre turnarea de toace de metal. Prețuri-curente ilustrate.

UZINĂ ASORTATĂ CU

INSTALAȚII ELECTRICE COMPLETE

Pentru mori, fabrici, ferme, etc.

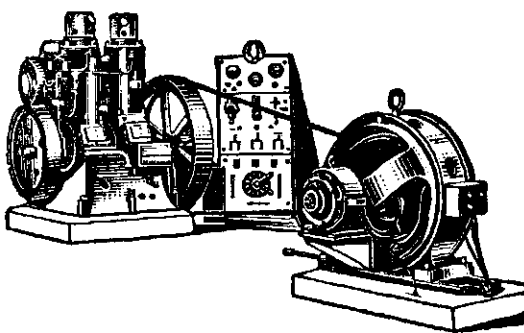
Motoare de olei brut **SWIDERSKI**

Motoare de München pentru benzi, gaz și gaz condensat

Mașini electrice M. S. W.

Pompă centrifugale și turbine.

Auspiciile inginerilor și preliminările de spese le pune bucuros la dispoziție.

„ELEKTRA”

soc. pe acții pentru edificarea uzinelor electrice
Budapest, VI., Gyár-u. 11|L. Telefon 84—64.

Cel mai convenabil
 cadou de Crăciun
 este mașina de cusut

se poate cumpăra la prăvălia
Singer Co.
 societate pe acții.
 Arad, József Főherceg-ut 9. sz.
 (Vis-à-vis de biserica luterană).

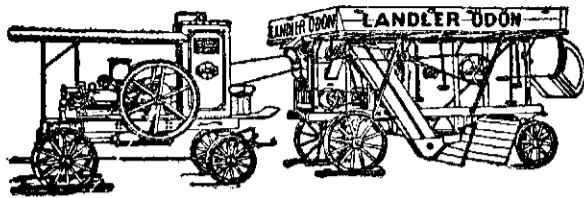
Pe cerere se dă gratuit prospectele de lipsă.

Atelierul de dentistică
Radu Novák.
 Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința
 on. public românesc, că la 1 No-
 vembre a. c. mi-am mutat atelierul
 meu de dentistică în
Szabadság-tér Nrul 5.
 unde îl voi mări și aranja după
 cerințele cele mai moderne. :: —
 Cu toată stima:
RADU NOVAK.

Patentatură originală din Svedia.

„ROBUR“ motor cu o ei natural
 în urma multiplelor calități este
 cel mai bun dintre toate mo-
 toarele de acest fel
 având o putere de 2-300 cai (HP.)

Noutate! Noutate!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm poentru:
mori-, ateliere industriale
 și la totfelul de mașini agricole.

Spese la cias după fiecare HP. 1 1/2 fl.

Nu este supus supravegherei finanțelor!

Se vinde și în rate! Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.
 Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön, Motortelepe,
 Budapest, Lovag u. 2.

Vânzare de
 altoi de viță

de vie nobilă și
 pomi altoiți.

Cine voiește să aibă
 o grădină frumoasă
 de viță de vie ori
 poame, să se adreseze

cu încredere la pepinaria condusă
 conform cerințelor științifice a lui

Vityé Miklós, Ós-Gsanád,
 Torontálmegye.

unde se află altoi nobili de pomi și diferite
 specii de viță de vie nobilitată și americană.

Pentru dessert: meri, peri, cireși, pruni, vișini,
 perseci, ringlote și nuci. — Prenotări pentru
 toamnă și primăvară primesc ori și când.

Catalog ilustrat trimis franco și gratuit.

Telefon 982.

Balog Sándor,

cărnățarie și depozit de șuncă
 de Praga.

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 66.

Recomandă:

Șuncă de Praga,

calitatea cea mai bună,
 fără os, care e cea mai
 preferabilă comercianților,
 — putându-se tăia
 excelent.

Recomandă diferite soiuri de cărnă-
 țării cu prețuri ieftine — Catalog
 trimite gratuit.

Am onoare a aduce la cunoștința
 Onoratului public călător, că am des-
 chis în Seghedin (Szeged) hotelul

Grand Hotel Royal

Stau la dispoziția publicului 80 de
 camere confortate cu încălzire cen-
 trală și apaduct.

La gară și dela gară circulă
 automobilul.

Pentru comportajul publicului pasa-
 ger, este în hotel instalație proprie
 de spălat cu aburi. — Prețuri ieftine.

Cu stima:

Dávid Sándor,

proprietarul restaurantului dela gară și pro-
 prietarul „Grand Hotel-ului Royal“.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garanță o dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani.
 Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj — Kolozsvár,
Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plătire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit pian: Schiedmayer, Bösendorfer, Ehrbar, Winckmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.

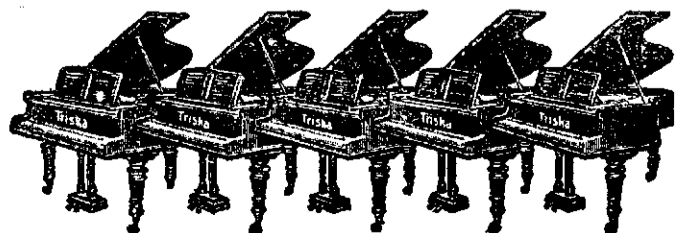
Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu altele nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efeptuiește reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acurateță.

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință
 stau la dispoziția cumpă-
 rătorilor. — Telefon 419.

Picăturile de stomac a lui Brády

provăzut cu marca de scutire »S. Maria de Mariacell» pe cari poporul le numește »Picături de Mariacell, pentru stomac», de 30 de ani s'au întru buințat cu succes așa, că sunt indispensabili pentru orice casă. — Picăturile acestea au efect neîntrecut la iregularități de stomac, contra stomacului stricat, ardere de stomac, încuierea scaunului, sârciuri de cap și de

stomac, greață, amețelă, vomare, insomnie, colică, anemie, gălbănare, etc. Se capătă în fiecare farmacie. O sticlă mare Cor. 160, sticlă mică 90 fil. 6 sticle Cor. 540, 3 sticle mari Cor. 480. — Pentru trimiterea înainte a sumei trimite franco:

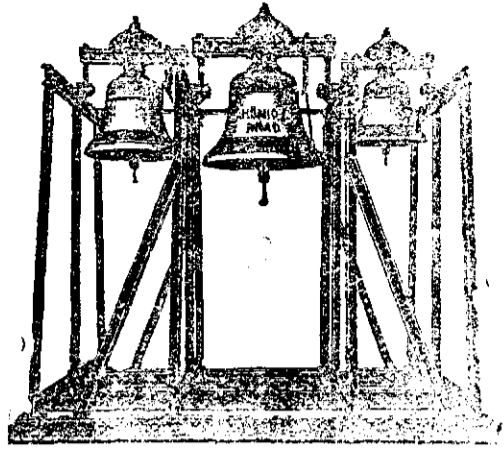
BRÁDY K farmacie la „Regele Ungariei” în VIENA, I. Fleischmarkt 1/4.

FIȚI ATENȚII! la marca de scutire, care reprezintă pe Sta Maria de Mariacell, la împachetarea roșie și la subscriere, care este copie chipului de pe latură și să respingeți orice imitație.

Frideric Hönig

Arad, Strada Rákoczi No 11—28. — Fondat în anul 18...

Premiat în anul 1890 cu cea mai mare medallă de...

Cu garanție de mai mulți ani și pe lângă cele favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avut că față de orice alte clopote la turnarea unui și aceluși tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20-30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopotele care se pot învărti și postamente de fer, prin a căror buințare, clopotele se pot servi de crepat chiar și cele mari clopote se pot trage fără să se ciatine turnul și se mandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroașă de fer, ce se poate învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noi pe care o suprasolvire neînsemnată. Clopote mici avem totdeauna la dispoziție Liste de prețuri și cu ilustrațiuni la care se trimit gratuit și porto franco.

Nu-i ceva fabulos

nu-i cu renume, ba nu-i nici excepțional

dar au gust bun

și sunt bine și în mare curățenie ținute, articolele de coloniate — și bacanie — pe cari le recomandă

pentru sărbătorile ! Crăciunului !

cu prețuri ieftine

Mezei János és Tsa

Oradea-Mare — Nagyvárad, Piața Szent László-tér.

Colțul străzii Teleky, în edificiul băncii Nagyvárad Takarékpénztár.

Comande prin postă se efectuează conștiincios în cel mai scurt timp.

Telefon No. 247.

OH! DOAMNE

Mă 'nădușe afurisita de tusă!

În contra tusei, răgușelei și flegmei s'a dovedit de cel mai bun mijloc

Pastilele-Egger

cari nu strică apetitul și au un gust excelent. Prețul unei cutii 1 cor. 20 fil.

O cutie de probă 50 fil.

Depozit principal la:

farmacia „NADOR” gyógytár Budapest, VI., Váci-körut 17. sz.

SĂ TRĂIASCĂ!

»Pastilele lui Egger m'au vindecat îngraț!

Se poate căpăta în Arad la farmaciile: Berger Gyula, Földes Kelemen, Hauer Lajos, Hajós Árpád, Krebsz Géza, Kárpáti János, Ring Lajos, Rozsnyay Mátyás, Vojtek Kálmán și la drogeriile: Nestor Hanzu și Vojtek és Weisz. — În Győrök la farmacia: Masznik Dániel. — În M.-Pécska: la Adám Gy. Lajos. — O.-Pécska: Ioan Rocsin. — Simánd: Csiky Lukács. — Sikszón: Füredi Ede

Orova Károly,

inginer-mechanic diplomat.

Budapest, V., Kálmán-utca 24.

Telefon 146-38.

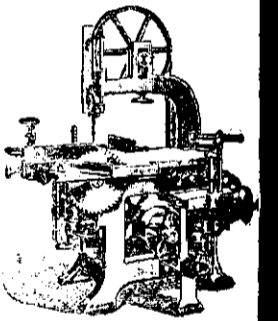
Reprezentantul fabricii de lemnuri de specialitate TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.

Specialități: Herestraie rapide și cu două răușuri, instalare completă de herestraie cu aburi și uzine. Garnituri pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur.

Mare depozit în mașini și unelte pentru lucrarea lemnului pe seama măsarilor și inginerilor.

Condițiuni favorabile de plată!

Catalog trimis gratuit!

Magazie de articlii pentru biserci și preoți.

GEORGE JANCOVICI, ARAD, Forray-utca 2.,

Postavuri de reverenți-, brîuri preoțești-, roșii, vânate și negre.

Aduc la cunoștința onoratului public, că au sosit noutățile de toamnă și de iarnă în stofe, mătăsuri, delainuri, zefyrari, cretoane, batisturi, — ciorași împletiti în temniță — și multe alte articole cari nu se pot toate înșira.

Cea mai bogată magazie în articlii pentru sfintele biserci și preoți.

In fabrica de mașini a Căilor Ferate Ungare se pregătesc cele mai nouă și moderne

GARNITURI DE TREERAT

construcții de oțel cu locomobil presiune de 10 cai putere. Cele mai nouă sisteme de motoare cu benzin. Foarte ieftine locomobile cu gaz, locomotive, pluguri cu vapor, mașini jumătate stabile și compound. — Fabricațiile fabricii de mașini agricole din Losonc, societate pe acții: Mașini de sărănat »Losonci-Drill« (în drice), »Record-Drill« cu linguță și »Record II« patentat. — Site pentru bucate sistem Kamár. Garnituri pentru mori, pluguri de Reșița, grape, sape pentru sfele. — Fabricații e: International Harvester Company of Amerika Mc. Cormick Deering Milwaukee, precum mașini de cules, de strâns, de cosit. Grape cu dinți arcați sistem Mc. Cormick. Cară pentru auncarea gun-ului sistem Corn. King. Presse de fân și mașini universale de măcinat. — Trimite despre toate catalog ilustrat

WALDER ARTHUR.
ARAD, Fereny-tér 1/b. Telefon 87.

Lampe pentru mine

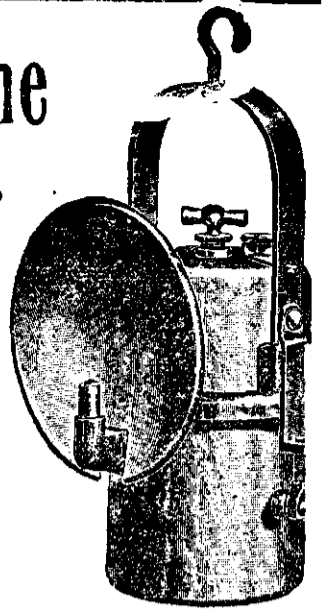
și tot felul de lampe cu acetylen,

fabrichează

Bartos Zoltán

fabricant de lampe,

Budapest, VII., Gizella-ut 55.

Ceasornice, giuvaere, gramafone, și plăci

se pot cumpăra pe lângă garanție de 10 ani, cu prețurile cele mai ieftine din întreaga țară, fie chiar și pe rate, la marele depozit alui

Tóth József,

ceasornicar și giuvaer giu.

Szeged, Dugonics-tér 11.

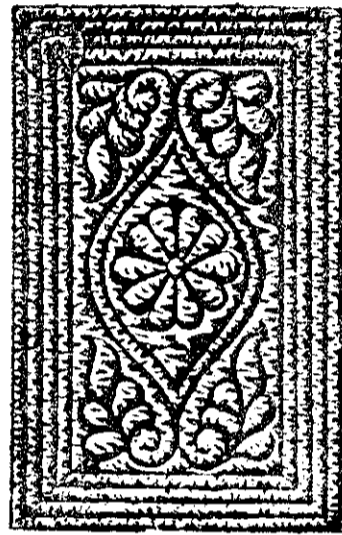
Reparații cu garanță de 5 ani se fac ieftin. Catalog ilustrat trimis gratuit. — Nenumărate scrisori de recunștință. — Revânzătorii se caută.

Bartlensky János,

plaponar și tapețier.

Temesvár-Józsefváros, Hunyady-utca 43.

Recomandă în atenția on. public din loc și împrejurime atelierul său renovat de plapoane și tapițerie. Primește ori-ce lucru de branșe pe lângă prețuri ieftine și serviciu prompt. Plapone gata are în magazin. Face reparaturi cu preț ieftin.

Ingrijitivă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de griji, este a se înscrie de membru la

Asociația Esecchiană de ajutorare Reciprocă.

La aceasta asociație poate să se facă membru ori-care persoană dela vârsta de 16 - 80 ani pe lângă o tacsă lunară de 1 cor. și tacsă de caștile de moarte, deja după un an de membre se solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor. iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membre prin oare-care nenorocire neputincios de muncă se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor. Dacă membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în bani gata 1000 cor. însă dispunând membrul că suma de 2000 cor după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului o rentă lunară de 50 cor. Membrii înscriși dela vârsta de 60 - 80 ani n'au drept la rente. Se pot semna 1-2 cuote (2000-4000 cor.) **Atestat medical** se cere

Pe lângă solviri lunare moderate și tace de măritșuri, poate fie care și asigura fetele, dacă aceste n'au trecut vârsta de 18 ani. Se pot semna 2-3 cuote (2000 - 4000 cor.) Dacă o fată după 3 ani de membre rămâne orfană, în ceață solvirea tacselor, la măritș, fata totuși primește o asigurată. iar până atunci — însă cel mult până la vârsta de 20 — primește o rentă lunară de 20 cor. Tot aceasta rentă primește până când trăiește, dacă după oare care vreme rămâne nemăritată. Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cuote semnate dela 10,000.000 cor. și peste 200.000 cor. fond de garanță Prospecte și blanchete trimitem gratuit Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

Spre descoperirea orientare: Sistemul nostru fiind prea puțin cunoscut și prin așii, folosind și chiar firma care seamănă cu firma noastră. Deci rugăm ca pe epistole e adresate nouă a se scrie cuvântul „Esecchiană“ cu litere groase și al subtrage.

„Asociația Esecchiană de Ajutorare“.

Discușunea pentru Ungaria:

Inițiativa (Temesvár-Belváros, Hunyady-utca 4., I. emelet.)

Mașini dinamice, motoare de benzin, locomobile de benzin, motoare de gaz, instalațiuni pentru mori, automobile de persoane, automobile de transport.

!! Condiții favorabile !!

Catalog franco și gratuit.

Fabrica de automobile, mașini și mori,

— societate pe acții. —

Budapesti gép-, malom- és automobilgyár r.-t.

Budapest, VI., Váci-ut 14/r

Români! replantați viile (cu altoi dela firma română!)

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vreau binele!

„Mugurul“

Însoțire economică
Elisabetopol- Erzsébetváros
(Kis-Küküllő vm.)

Altoi de vie

calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„Mugurul“

Elisabetopol—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltati la perfecțiune!

La cumpărări pe credit celea mai ușoare condiții de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco.

Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!

Români! Trimiteți băieții la cursul practic la altoit!

Ghete originale rusești

pentru noroiu (imală) și zăpadă se află în cantitate mare la filiala fabricii de ghete

MOSKOVITS

Arad, Szabadság-tér 18.

Prețuri unanime

Cor.

10.—

13.—

17.—

22.—

GHEȚE RUSINEZE PĂRĂȘITE DE APA

Arad Szabadság-tér 18.

S'a început deja marea expoziție de Crăciun, la

Fii atenți la firmă!

REICHEL.

Fii atenți la firmă!

In bazarul de concurență, vis-à-vis cu statuia „Libertății“.

Asortiment uriaș de jucării de copii și obiecte de lux, cu prețuri cari n'au mai existat. In grupuri de 5, 16, 25, 45 și 90 împărțit

Ca orientare pentru public dăm următoarele informații:

Grupa 25.

Ciasornic cu mașinărie, tren, automobil, closon omnibus, jucărie sunătoare, mașină de călcat de nickel, piano cu 8 tonuri, cărți cu chipuri indistrugibile, cărți de povești: Robinson, Grün, Andersen. Lumca basmelor tineretei, jocuri de societate, păpuși îmbrăcate în număr mai mare de 100 păpuși veritabile franceze în mărime de 22 centimetri, ciasornice de buzunar cu trăgător, vatre de casă, măști în număr mare, animale de tinichea, roțile sunătoare, creion în formă de cheie, cuțite, ereioane și tocuri, săbii, puști, chipiuri, vioare, mobile de casă, recvizite de bucătărie, soldați de fier, păpuși de celuloid indistrugibile, figuri de jucat etc.

Grupa 45.

Ciasornic de tras cu mașinărie, trăsuri electrice cu conduct superior, automobil cu vagoane colorate de tras, un acrobat puternic, closoni, și tot felul de animale, omnibus — motor, vapoare, noutăți de ceasuri sunătoare, armă de casă ideală cu tablă de țintă, irăsură de purtat, echipament întreg de soldat, baionetă cu piele lustruită cu lac, serviciu de porcelan pentru șase persoane, miel cu tonuri muzicale, soldat puternic de nedis-rus 6 bucăți, cărți cu chipuri și cu povești, trăsura de păpuși cu roate de gumă, vase de culină din tinichea, odaie de baie aranjată, mașină de călcat din fier, mojar, stringător de bani cu ciasornic și clopoțel, domino de os, păpuși de mari gumă, iepure indoit regulabil, closoni regulabili, hipografi pentru copii, de mână, lăterne magice, mașini de aburi veritabile, cuburi ilustrate 12 la număr, zidarie de piatră ca joc pentru copii, dulap, mașină pentru socotit, de copii, dobe cari se pot șuruba ca regulator, etc. etc.

Grupa 90

Animale regulabile trase cu piele, mici mari, cu voce și animale din masche, vase frumoase, soldați indistrugibili calări, menagerii, trenuri regulabile cu șine, tot felul de figuri și animaie, și mașini de vapor, corăbii, scrinuri „Ripiter“ de piatră fer-strău de strugar cu garnitură, figure de șac puternice cu tablă de închis, domine de os cu 45 de figuri și 100 și 100 alte articole.

Păpuși solide franceze mișcătoare.

Mărime în centimetri: 26 28 30 32 34 36 39 42 46 50 54 58 64
35 40 45 50 60 80 90 110 145 160 180 240 260
afară de aceasta un mare asortiment de păpuși de piele, păpuși îmbrăcate sau de celuloidă.

Păpușele cumpărate la mine le repar eu, în caz dacă se strică, și primesc tot felul de reparări posibile.

Mare asortiment în decouri pentru pom de Crăciun.

Mare expoziție de gramofon cu ton de oțel, începând dela 9 fl., mare asortiment în pricești duble cu 150 cr. Fonografe surprinzător de ieftine, 2-50 cr. cele mai bune tuburi cu 60 cr.

Cai cu leagăn de toate mărimile dela 1 fl.

Obiecte de lux:

Album de ilustrate din plüsch dela 45 cr. în sus, album de suvenir de plüsch dela 25 cr. în sus, casete de cusut, serviciu cu farfurii 90 cr., serviciu de țucă 45 cr., uriaș magazin în obiecte pentru spălat, mână at, de ceau, mai departe portofolii de pie brodate, vase de flori, ciasornice, marmoră sculptată, mese mici de gust, serviciu de fumat de bronz și nenumărate alte obiecte

Cumpărare de ocazie din obiecte de argint de China. — Umbrele bărbătești de mătase cu margine de otoman 1 fl. 70 cr. și încă multe obiecte neînșirate aici.

Trăsuri de copii mare asortiment dela 4 fl. 50 cr. în sus.

Pentru fiecare cumpărător se dă gratis o fotografie mărită

Fii atenți la firmă!

Bazarul de teatru.